

Medzinárodný rozmer obchodovania s ľuďmi - príspevok SR

Štúdia EMN – dotazníková forma
december 2024

MINISTERSTVO
VNÚTRA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Financované
Európskou úniou

EMN
European Migration Network
Európska migračná sieť

Štúdia bola spracovaná ako súčasť činností Európskej migračnej siete (European Migration Network – EMN), ktorá poskytuje aktuálne, objektívne, spoľahlivé a porovnateľné informácie o migrácii a azyle na podporu tvorby politik EÚ a jej členských štátov. Činnosť EMN financuje Európska únia (EÚ) a Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky (MV SR).

Aktivity EMN sú zamerané na témy súvisiace s migráciou štátnych príslušníkov tretích krajín. Realizujú sa prostredníctvom národných kontaktných bodov v členských štátoch EMN (členské štáty EÚ okrem Dánska) a v pozorovateľských štátoch (Nórsko, Gruzínsko, Moldavská republika, Ukrajina, Čierna Hora, Arménsko, Srbsko, Severné Macedónsko), v koordinácii s Európskou komisiou (EK), konkrétne Generálnym riaditeľstvom EK pre migráciu a vnútorné záležitosti (DG HOME).

Túto štúdiu zostavila Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM) Bratislava, ktorá je koordinátorom Národného kontaktného bodu EMN v Slovenskej republike (EMN Slovensko). EMN Slovensko tvorí Ministerstvo vnútra SR (úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru, migračný úrad, odbor zahraničných vecí a európskych záležitostí kancelárie ministra vnútra SR), Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR (Odbor medzinárodných vzťahov a európskych záležitostí), Štatistický úrad SR (Sekcia sociálnych štatistík a demografie) a IOM.

Táto štúdia – v dotazníkovej forme – bola vypracovaná s finančnou podporou Európskej únie. Názory uvedené v štúdii nemožno pokladať za oficiálne stanovisko Európskej únie. Rovnako nemusia predstavovať názory vlády Slovenskej republiky alebo IOM.

Spracovala: Miroslava Fialová

Otázky špecifikácie štúdie sú neoficiálnym prekladom z anglického jazyka.

Národný kontaktný bod Európskej migračnej siete v Slovenskej republike
Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM) – Úrad v SR
Adresa: Grösslingová 35, 811 09 Bratislava
E-mail: ncpslovakia@iom.int
Tel.: +421 2 52 62 33 35
Web: www.emn.sk, www.ec.europa.eu/emn

PREDSLOV

Cieľom štúdie je zmapovať a analyzovať politiky a opatrenia prijaté členskými¹ a pozorovateľskými krajinami EMN², ktoré prispievajú k riešeniu medzinárodného rozmeru obchodovania s ľuďmi, so zameraním na hlavné priority v *Stratégii EÚ na boj proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2021-2025*³. Štúdia pokrýva obdobie rokov 2021 – 2023 a nezahŕňa vývoj opísaný v štúdii EMN z roku 2022⁴. Konkrétnymi cieľmi štúdie je:

- zmapovať politiky a opatrenia EÚ a jednotlivých štátov, ktoré sa zaoberajú medzinárodným rozmerom obchodovania s ľuďmi najmä v oblasti prevencie, trestného stíhania a boja proti obchodnému modelu tohto trestného činu, ochrany obetí a spolupráce s medzinárodnými partnermi,
- uviesť príklady osvedčených postupov a identifikovať výzvy pri riešení medzinárodného rozmeru obchodovania s ľuďmi,
- poskytnúť prehľad hlavných výsledkov dosiahnutých pri riešení medzinárodného rozmeru obchodovania s ľuďmi a
- zistiť potreby pri riešení medzinárodného rozmeru obchodovania s ľuďmi a potenciálne spôsoby riešenia týchto potrieb, ako ich identifikovali členské a pozorovateľské krajiny EMN.

Metodologicky je štúdia vypracovaná na základe analýzy a zosumarizovania dostupných strategických dokumentov a legislatívy, štatistických údajov, vlastných poznatkov autorky štúdie, ako aj informácií získaných od relevantných aktérov v štátnej správe (najmä Ministerstvo vnútra SR a Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR) a Medzinárodnej organizácie pre migráciu (IOM). Štúdia sa zameriava na štátnych príslušníkov tretích krajín.

V dotazníku nižšie sa používajú výrazy *cudziniec* a *migrant* ako synonymá pre osoby, ktoré nie sú občanmi Slovenskej republiky. *Štátny príslušník tretej krajiny* sa v texte používa v prípade, ak ide o cudzinca/migranta, ktorý nie je štátnym príslušníkom žiadneho členského štátu EÚ ani Európskeho hospodárskeho priestoru (EHP).

Na základe národných štúdií z členských a pozorovateľských štátov EMN vypracováva Európska komisia súhrnnú správu so zhrnutím hlavných zistení. Táto dotazníková forma národnej štúdie za SR, ako aj súhrnná správa sú dostupné na webovej stránke EMN Slovensko www.emn.sk.

¹ Všetky členské štáty EÚ okrem Dánska.

² Nórsko, Gruzínsko, Moldavská republika, Ukrajina, Čierna Hora, Arménsko, Srbsko, Severné Macedónsko.

³ Stratégia EÚ na boj proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2021-2025, https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/internal-security/organised-crime-and-human-trafficking/together-against-trafficking-human-beings/eu-strategy-combatting-trafficking-human-beings-2021-2025_en, citované 20. 1. 2025.

⁴ Európska migračná sieť (EMN), 2022, Third-country national victims of trafficking in human beings: detection, identification and protection, https://home-affairs.ec.europa.eu/whats-new/publications/emn-study-2021-third-country-national-victims-trafficking-human-beings-detection-identification-and_en, citované 20. 1. 2025.

OBSAH

PREDSLOV	3
OBSAH	4
ZOZNAM SKRATIEK	5
ZHRNUTIE	6
KAPITOLA 1: ZAVEDENIE A MAPOVANIE POLITÍK A OPATRENÍ	8
KAPITOLA 2: POLITIKY A OPATRENIA NA PREDCHÁDZANIE A ZNIŽOVANIE DOPYTU, KTORÝ PODPORUJE OBCHODOVANIE S ĽUĎMI	16
KAPITOLA 3: POLITIKY A OPATRENIA NA PRESADZOVANIE PRÁVA A REAKCIU SÚDOV S CIEĽOM NARUŠIŤ MODEL TRESTNEJ ČINNOSTI OBCHODNÍKOV S ĽUĎMI	21
KAPITOLA 4: POLITIKY A OPATRENIA TÝKAJÚCE SA IDENTIFIKÁCIE, OCHRANY, PODPORY A POSILŇOVANIA OBETÍ OBCHODOVANIA	22
KAPITOLA 5: SPOLUPRÁCA S TRETÍMI KRAJINAMI A S MEDZINÁRODNÝMI ORGANIZÁCIAMI	26
KAPITOLA 6: POTREBY A BUDÚCE VNÚTROŠTÁTNE OPATRENIA A POLITIKY	26
BIBLIOGRAFIA	29

ZOZNAM SKRATIEK

- CEPOL** – Agentúra Európskej únie pre odbornú prípravu v oblasti presadzovania práva
- EFCA** – Európska agentúra pre kontrolu rybárstva (European Federation of Engineering Consultancy Associations)
- EK** – Európska komisia
- ELA** – Európsky orgán práce (European Labour Authority)
- EMN** – Európska migračná sieť (European Migration Network)
- IMPACT** – Európska multidisciplinárna platforma proti hrozbám trestnej činnosti (European Multidisciplinary Platform against Criminal Threats)
- EU-LISA** – Európska agentúra na prevádzkové riadenie rozsiahlych informačných systémov v priestore slobody, bezpečnosti a spravodlivosti (European Union Agency for the Operational Management of Large-Scale IT Systems in the Area of Freedom, Security and Justice)
- Eurojust** – Jednotka Európskej únie pre justičnú spoluprácu (European Union Agency for Criminal Justice Cooperation)
- EÚ** – Európska únia
- Frontex** – Európska agentúra pre pohraničnú a pobrežnú stráž (European Border and Coast Guard Agency)
- GRETA** – skupina expertov na boj proti obchodovaniu s ľuďmi (Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings)
- IFRC** – Medzinárodná federácia Červeného kríža a Červeného polmesiaca (International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies)
- IOM** – Medzinárodná organizácia pre migráciu (International Organization for Migration)
- migračná politika** – Migračná politika Slovenskej republiky s výhľadom do roku 2025
- MV SR** – Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
- NAP** – Národný program boja proti obchodovaniu s ľuďmi
- NIP** – Národný inšpektorát práce
- NJBPNM** – Národná jednotka boja proti nelegálnej migrácii úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru
- SR** – Slovenská republika
- UNHCR** – Úrad Vysokého komisára pre utečencov (United Nations High Commissioner for Refugees)
- UNICEF** – Detský fond OSN (United Nations Children's Fund)
- UNODC** – Úrad OSN pre drogy a kriminalitu (United Nations Office on Drugs and Crime)
- ÚPSVR** – Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
- WHO** – Svetová zdravotnícka organizácia (World Health Organization)
- Z. z.** – Zbierka zákonov

ZHRNUTIE

Štúdia Európskej migračnej siete (EMN) „Medzinárodný rozmer obchodovania s ľuďmi“ (Trafficking in Human Beings - the International Dimension) bola vybraná na vypracovanie Riadiacim výborom EMN v rámci pracovného programu na rok 2024. Štúdia je za zúčastnený členský a pozorovateľský štát EMN vypracovaná na základe spoločnej špecifikácie – otázok uvedených v ďalšej časti textu. Z národných štúdií Európska komisia vypracováva spoločnú súhrnnú správu s hlavnými zisteniami.

Slovenská republika (SR) bola do roku 2023 z pohľadu obchodovania s ľuďmi prevažne krajinou pôvodu obetí obchodovania s ľuďmi, v rámci ktorého boli slovenskí občania vykorisťovaní v zahraničí. Z celkových štatistických údajov o obetiach obchodovania s ľuďmi za rok 2023⁵ a čiastkových štatistických údajov za rok 2024 (ku dňu 22. októbra 2024 v SR evidujeme 28 obetí vykorisťovaných v SR a 12 obetí vykorisťovaných v zahraničí) však vyplýva nový trend, že v SR prevažuje počet vykorisťovaných slovenských občanov, čím sa SR stáva krajinou vykorisťovania. Najčastejším účelom obchodovania s ľuďmi v SR za posledných päť rokov ostáva sexuálne a pracovné vykorisťovanie. Počet cudzincov, ktorí boli na Slovensku identifikovaní ako obeť obchodovania s ľuďmi, je aj naďalej veľmi nízky. Uvedené môže súvisieť aj s tým, že SR je predovšetkým tranzitnou krajinou (z pohľadu migrácie) a z migrantov prechádzajúcich cez SR zostáva na jej území iba časť. Tvrdenie sa prejavuje v počte podaných a posúdených azylových žiadostí. S ohľadom na uvedené je predpoklad, že Slovensko môže byť tranzitnou krajinou aj v súvislosti s obchodovaním s ľuďmi. V roku 2021 boli ako obeť identifikovaní dvaja cudzinci spomedzi celkovo 43 identifikovaných obetí. V roku 2021 SR evidovala podozrenia na dva nové účely obchodovania, a to odoberanie orgánov, tkanív a bunky v štádiu pokusu a nezákonnú adopciu dieťaťa.⁶

Posledné tri roky SR pozoruje nárast detských obetí obchodovania s ľuďmi – v roku 2019 detské obeť tvorili šestinou identifikovaných obetí, v roku 2020 štvrtinu a v roku 2021 takmer tretinu všetkých identifikovaných obetí.⁷

Z perspektívy štatistických údajov o páchateloch obchodovania s ľuďmi vzniesla SR v roku 2021 obvinenie voči 39 osobám a odsúdila 21 osôb za spáchanie tohto trestného činu. V roku 2022 boli ako obeť identifikovaní traja cudzinci. SR v roku 2022 vzniesla obvinenie voči 34 osobám a odsúdila 10 osôb za spáchanie tohto trestného činu.⁸ V roku 2023 rovnako ako v predchádzajúcom roku boli ako obeť identifikovaní traja cudzinci – vrátane 1 osoby z krajiny mimo EÚ spomedzi celkovo 44 identifikovaných obetí, pričom žiaden prípad sa netýkal pokračujúcej vojny na Ukrajine ani neregulárnej migračnej trasy do EÚ cez západný Balkán. Cudzinci mali byť vykorisťovaní v SR za účelom nútenej práce a núteného žobrania. Jedna zo zahraničných obetí, ktorá vstúpila do programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi, bola aj formálne identifikovaná políciou. Počet obetí, ktoré sú vo formálnom postavení poškodených v trestných konaniach a zároveň im je poskytovaná pomoc, je dlhodobo veľmi nízky, ide len o niekoľko jednotlivcov ročne. V súvislosti s trestným činom obchodovania s ľuďmi SR v roku 2023 vzniesla obvinenie voči 18 páchatelom v rámci 12 prípadov a odsúdila 18 osôb za spáchanie tohto trestného činu. Vo väčšine prípadov bol v roku 2023 nábor obetí realizovaný osobným kontaktom, tak ako v minulosti.⁹

Štúdia EMN poskytuje prienik do nastavených politík, legislatívnych či nelegislatívnych opatrení a príkladov dobrej praxe aplikovateľných pre medzinárodnú dimenziu obchodovania s ľuďmi.

V prvej kapitole sa štúdia venuje mapovaniu politík a opatrení pre medzinárodnú dimenziu obchodovania s ľuďmi.

⁵ Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Situačná správa pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi v Slovenskej republike za rok 2023, <https://www.minv.sk/?informacne-centrum-na-boj-proti-obchodovaniu-s-ludmi-a-prevenciu-kriminality>, citované 23. 10. 2024.

⁶ Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Situačná správa pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi v Slovenskej republike za rok 2021, <https://www.minv.sk/?informacne-centrum-na-boj-proti-obchodovaniu-s-ludmi-a-prevenciu-kriminality>, citované 23. 10. 2024.

⁷ Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Situačná správa pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi v Slovenskej republike za rok 2019, za rok 2020 a za rok 2021, <https://www.minv.sk/?informacne-centrum-na-boj-proti-obchodovaniu-s-ludmi-a-prevenciu-kriminality>, citované 23. 10. 2024.

⁸ Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Situačná správa pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi v Slovenskej republike za rok 2021 a za rok 2022, <https://www.minv.sk/?informacne-centrum-na-boj-proti-obchodovaniu-s-ludmi-a-prevenciu-kriminality>, citované 23. 10. 2024.

⁹ Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Situačná správa pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi v Slovenskej republike za rok 2023, <https://www.minv.sk/?informacne-centrum-na-boj-proti-obchodovaniu-s-ludmi-a-prevenciu-kriminality>, citované 23. 10. 2024.

Medzi významné opatrenia prijaté a účinné v sledovanom období rokov 2021 – 2023 a aplikovateľné pre tematické zameranie štúdie EMN patrí strategický dokument pre oblasť obchodovania s ľuďmi Národný program boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2019 – 2023¹⁰, ako aj nadväzujúci Národný program boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2024 – 2028¹¹ schválený vládou SR v roku 2023¹². Ďalším strategickým dokumentom pre oblasť migrácie je Migračná politika Slovenskej republiky s výhľadom do roku 2025¹³. Po vypuknutí vojny na Ukrajine to bolo prijatie Kontingenčného plánu SR v roku 2022¹⁴ zamerané na riešenie mimoriadnej situácie v súvislosti s hromadným prílevom obyvateľov Ukrajiny na územie Slovenskej republiky, spôsobeným eskaláciou ozbrojeného konfliktu na území Ukrajiny či transformácia národného projektu s dosahom aj na osoby utekajúce pred vojnovým konfliktom. Okrem konkrétnych politík opísaných v prvej kapitole sme zapracovali aj informácie o projektových aktivitách a opatreniach zameraných na prevenciu a zníženie dopytu, ktorý podporuje obchodovanie s ľuďmi. Obsahom prvej kapitoly je ďalej identifikácia, ochrana, pomoc, podpora a posilnenie postavenia obetí.

Politikám a opatreniam zameraným na prevenciu a znížovanie dopytu sa venujeme v druhej kapitole. SR realizovala preventívne aktivity zamerané na prevenciu obchodovania s ľuďmi, predovšetkým zraniteľnej skupiny štátnych príslušníkov Ukrajiny po ich masívnom príchode na územie SR po vypuknutí vojnového konfliktu.

Tretia kapitola mapuje politiky a opatrenia krajín vo vzťahu k orgánom činným v trestnom konaní a justičnej reakcii zameranej na rozloženie modelu obchodníkov s ľuďmi, v rámci ktorej je považované za jednu z dlhoročných výziev zosúladienie terminológie a definície pojmov používaných v rámci kvalifikácie trestného činu obchodovania s ľuďmi naprieč krajinami.

Štvrtá kapitola je zameraná na politiky a opatrenia vo vzťahu k identifikácii, ochrane a podpore obetí obchodovania s ľuďmi. Aj napriek chýbajúcej aplikačnej praxi týkajúcej sa práce s obeťmi obchodovania s ľuďmi z radov cudzincov vyvíja SR nemalé úsilie na zabezpečenie včasnej identifikácie obetí obchodovania s ľuďmi, tvorbe politík a opatrení na zamedzenie obchodovania s ľuďmi či poskytovania pomoci a podpory všetkým obetiam obchodovania s ľuďmi, štátnym príslušníkom SR a cudzincom (občanom Európskej únie, ako aj štátnym príslušníkom tretích krajín). Prispieť k zlepšeniu procesov mala aj vykonaná analýza zameraná na obchodovanie s ľuďmi za účelom pracovného vykorisťovania a porušovanie ustanovení Zákonníka práce, ktorej výsledkom je zadefinovanie vhodných opatrení. Zároveň významnou zmenou je aj novelizácia zákona č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov či zákona č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve.

Piata kapitola sa venuje spolupráci s tretími krajinami a medzinárodnými organizáciami a šiesta kapitola obsahuje identifikáciu výziev pre politiky a opatrenia, medzi ktoré je zaradené harmonizovanie nielen národného referenčného mechanizmu, ale aj európskeho referenčného mechanizmu, potreba existencie zabezpečených komunikačných platforiem či zlepšenie spolupráce a koordinácie subjektov zapojených do ochrany detských obetí obchodovania s ľuďmi.

¹⁰ Úrad vlády Slovenskej republiky, Národný program boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2019 – 2023, <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/23297/1>, citované 8. 10. 2024.

¹¹ Úrad vlády Slovenskej republiky, Národný program boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2024 – 2028, <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/28861/1>, citované 8. 10. 2024.

¹² V popisnej časti dokumentu je uvedené, že zabezpečenie ochrany základných ľudských práv a dôstojnosti obetí obchodovania s ľuďmi a následného poskytnutia pomoci je podmienené ich včasnou identifikáciou, a to predovšetkým medzi zraniteľnými skupinami, medzi ktoré patria aj cudzinci, s konkrétnym zameraním sa na ľudí utekajúcich pred vojnovým konfliktom v ich domovskej krajine. Súčasťou dokumentu je aj Akčný plán boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2024 – 2028, v ktorom nachádzame v zadefinovaných prioritných oblastiach aj pomoc a ochranu so strategickým cieľom zlepšiť identifikáciu potenciálnych obetí so špecifickým zameraním sa na zraniteľné skupiny. Päť konkrétnych opatrení z celkového počtu 19 opatrení je zameraných na zraniteľné skupiny.

¹³ V jej obsahu nachádzame špecifickú časť zameranú na obchodovanie s ľuďmi s konkrétnymi cieľmi zameranými na cudzincov, ako sú posilnenie kompetencie orgánov štátnej správy tak, aby bol zachovaný citlivý prístup k identifikácii prípadov obchodovania s ľuďmi a potrieb obetí medzi cudzincami alebo realizácia vzdelávacích programov pre odborníkov a profesionálov pracujúcich s ohrozenou skupinou s cieľom lepšej identifikácie obetí a prevencie obchodovania s ľuďmi. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Migračná politika Slovenskej republiky s výhľadom do roku 2025, [Migračná politika Slovenskej republiky, Ministerstvo vnútra SR - Azyl a migrácia \(minv.sk\)](https://migracia.gov.sk/), citované 8. 10. 2024.

¹⁴ Úrad vlády Slovenskej republiky, Kontingenčný plán Slovenskej republiky pre riešenie mimoriadnej situácie v súvislosti s hromadným prílevom obyvateľov Ukrajiny na územie Slovenskej republiky spôsobeným eskaláciou ozbrojeného konfliktu na území Ukrajiny pre obdobie október 2022 – marec 2023, <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/27750/1>, citované 8. 10. 2024.

KAPITOLA 1: ZAVEDENIE A MAPOVANIE POLITÍK A OPATRENÍ

1. Aké sú tematické priority vašej krajiny pri riešení medzinárodného rozmeru¹⁵ obchodovania s ľuďmi (napr. prevencia, znižovanie dopytu, zvyšovanie povedomia, identifikácia obetí, referovanie, ochrana, podpora, pomoc a reintegrácia, narušenie trás obchodovania s ľuďmi do EÚ, boj proti obchodnému modelu trestnej činnosti obchodníkov s ľuďmi a pod.)?

Prioritami SR v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi je na účely Migračnej politiky Slovenskej republiky s výhľadom do roku 2025¹⁶ (ďalej len „migračná politika“) najmä: a) posilnenie kompetencie orgánov štátnej správy tak, aby bol zachovaný citlivý prístup k identifikácii prípadov obchodovania s ľuďmi a potrieb obetí medzi cudzincami; b) dôsledné postihovanie páchatel'ov; c) dôsledné aplikovanie ustanovenia smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2011/36/EÚ z 5. apríla 2011 o prevencii obchodovania s ľuďmi; d) zintenzívnenie spolupráce so zainteresovanými subjektmi na národnej aj medzinárodnej úrovni s cieľom poskytovania pomoci obetiam, ako aj postihovania páchatel'ov predmetnej trestnej činnosti; e) realizovanie vzdelávacích programov pre odborníkov a profesionálov pracujúcich s ohrozenou skupinou s cieľom lepšej identifikácie obetí a prevencie obchodovania s ľuďmi.

Špecificky vo vzťahu k inšpekcii práce v súvislosti s medzinárodnou dimenziou obchodovania s ľuďmi ide o využívanie kontrol dodržiavania zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania.¹⁷

2. Zameriava sa vaša krajina pri riešení medzinárodného rozmeru obchodovania s ľuďmi na konkrétne tretie krajiny, geografické regióny alebo štátne príslušnosti tretích krajín?

Áno. Pred konfliktom na Ukrajine neboli aktivity SR v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi špecificky zamerané na konkrétnu cieľovú skupinu štátnych príslušníkov tretích krajín. SR sa v dôsledku pretrvávajúceho vojnového konfliktu na Ukrajine a s tým súvisiacou utečeneckou krízou ukrajinských občanov prekračujúcich ukrajinsko-slovenskú štátnu hranicu od februára 2022 zameriavala na štátnych príslušníkov Ukrajiny. Národná jednotka boja proti nelegálnej migrácii úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru (ďalej len „NJBPNM“) ako špecializovaný útvar Policajného zboru na odhaľovanie, preverovanie a vyšetrovanie trestného činu obchodovania s ľuďmi vykonala viacero aktivít v oblasti obchodovania s ľuďmi v súvislosti s preverovaním podnetov. Príslušníci NJBPNM monitorovali, preverovali a vyhľadávali možné prípady obchodovania s ľuďmi, vo zvýšenej miere najmä na všetkých hraničných priechodoch s Ukrajinou, ako aj vo veľkokapacitných centrách, kde bol predpoklad lákania občanov Ukrajiny s ponukou odvozu či ponukou práce do iných členských štátov Európskej únie (EÚ), kde hrozí riziko ich obchodovania. V súvislosti s hrozbou, že sa osoby prichádzajúce z Ukrajiny môžu stať obeťami rôznych trestnej činnosti vrátane obchodovania s ľuďmi, boli tieto osoby priamo pri vstupe na územie SR upozorňované na možné s tým súvisiace nástrahy. V nadväznosti na vojnový konflikt na Ukrajine v období, ktoré pokrýva štúdiá, SR nezaevidovala prípad obchodovania s ľuďmi z radov osôb prichádzajúcich z Ukrajiny. NJBPNM preverovala viacero podozrení (podnetov), avšak ani jedno nebolo potvrdené. NJBPNM kladie dôraz na prevenciu a monitorovanie tejto situácie. Operatívni pracovníci NJBPNM komunikovali na dennej báze s pracovníkmi mimovládnych a medzinárodných organizácií, ktorí boli v kontakte s občanmi Ukrajiny zdržujúcimi sa na území SR. Zároveň NJBPNM úzko spolupracovala s Národným inšpektorátom práce (NIP) a Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny (ÚPSVR).¹⁸

¹⁵ V rámci tejto štúdie sa medzinárodná dimenzia obchodovania s ľuďmi týka úsilia členských a pozorovateľských krajín EMN riešiť obchodovanie s ľuďmi štátnych príslušníkov tretích krajín smerom do ich krajín:

a) v tretích krajinách pôvodu a tranzitu obetí a potenciálnych obetí,
b) vo svojich krajinách, kde tieto snahy majú medzinárodnú zložku, napr. zahŕňajú zapojenie/spoluprácu s medzinárodnými partnermi, cezhraničné aktivity, cielené na štátnych príslušníkov/obete z konkrétnych tretích krajín alebo z určitých regiónov.

¹⁶ Schválené vládou SR uznesením č. 496 z 8. septembra 2021.

¹⁷ t. j. zistenie prípadov, keď zamestnávateľia využívajú na plnenie svojich úloh a zabezpečenie svojich potrieb závislú prácu fyzických osôb v rozpore s ustanoveniami zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Výkon inšpekcie práce v oblasti kontroly nelegálneho zamestnávania sa priamo prelína s bojom proti obchodovaniu s ľuďmi, keďže práve obeť nelegálneho zamestnávania sú vystavené zvýšenému riziku obchodovania s ľuďmi. Inšpektoráty práce pôsobia aj v oblasti ochrany práv detí ako regulátor využívania detskej práce v prípade tzv. ľahkých prác tým, že na žiadosť zamestnávateľa, po dohode s príslušným orgánom štátnej správy na úseku verejného zdravotníctva, povoľujú ich výkon spočívajúci v účinkovaní alebo spoluúčinkovaní na kultúrnych predstaveniach a umeleckých predstaveniach, športových podujatiach alebo reklamných činnostiach. Nelegálna práca z povahy veci vytvára predpoklady pre zlé pracovné podmienky, prípadne aj vykorisťovanie zamestnancov, ktoré v extrémnych prípadoch môže nepochybne viesť k výskytu prípadov obchodovania s ľuďmi. Zdroj: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky.

¹⁸ Národná jednotka boja proti nelegálnej migrácii úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru.

V roku 2021 bol s účinnosťou **od 1. júla 2021 prijatý zákon č. 217/2021 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 272/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o obetiach“).**²⁸ Novelizáciou zákona o obetiach sa zásadným spôsobom zmenila filozofia odškodňovania obetí násilných trestných činov vrátane obetí obchodovania s ľuďmi. Kľúčovú zmenu predstavuje zavedenie možnosti obeť násilného trestného činu požiadať Ministerstvo spravodlivosti SR o odškodnenie už po začatí trestného stíhania. Doterajšia právna úprava umožňovala obeť trestného činu požiadať o odškodnenie až po právoplatnom skončení trestného konania. Súčasne došlo k zjednodušeniu prístupu obetí trestných činov k odbornej pomoci aj prostredníctvom zriadenia intervenčných centier.²⁹

Program podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi upravený interným predpisom Ministerstva vnútra SR zabezpečujúci systém pomoci (poskytovanie komplexnej pomoci a podpory pre všetky obeť obchodovania s ľuďmi) disponuje špecifickými ustanoveniami k obeť, ktorá je štátnym príslušníkom tretej krajiny. Zároveň prílohou nariadenia upravujúceho zabezpečovanie programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi tvorí okruh otázok, ktoré uľahčia subjektu programu podpory a ochrany obetí identifikáciu a realizáciu identifikačného rozhovoru, čím sa prispieva k včasnému poskytnutiu adekvátnej pomoci a starostlivosti. Každé obeť obchodovania s ľuďmi sa poskytuje starostlivosť v rozsahu 90 dní, čo sa považuje za tzv. čas na zotavenie, ktorý možno predĺžiť o ďalších 90 dní na celkové trvanie 180 dní, ak si to vyžaduje osobná situácia obeť a zároveň to dovoľuje formálna situácia obeť, v prípade, ak obeť nespokupracuje s orgánmi činnými v trestnom konaní. V prípade, ak sa obeť rozhodne spolupracovať s orgánmi činnými v trestnom konaní, pomoc a podporu je možné poskytovať počas celého trvania trestného konania.³⁰

4. Existujú vo vašej krajine prepojenia³¹ medzi vnútroštátnymi politikami, ktoré sa zaoberajú medzinárodným rozmerom obchodovania s ľuďmi, a inými oblasťami politik (napr. riadenie hraníc, azyl, prevádzkačstvo migrantov a neregulárna migrácia, základné práva, rodová rovnosť, organizovaný zločin a pod.)? Ak áno, opíšte tieto prepojenia.

Áno. V rámci SR existujú prepojenia medzi vnútroštátnymi politikami zaoberajúcimi sa medzinárodným rozmerom obchodovania s ľuďmi a inými oblasťami politiky, pričom boj proti obchodovaniu s ľuďmi je napríklad začlenený v rámci nasledovných oblastí politiky:

- **Riadenie hraníc, neregulárna migrácia a prevádzkačstvo:**

Oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi je začlenená v rámci **Národnej stratégie európskeho integrovaného riadenia hraníc na roky 2023 – 2026**,³² pričom táto oblasť je s konkrétnymi úlohami/opatreniami upravená v samostatnej národnej stratégii – Národnom programe boja proti obchodovaniu s ľuďmi, v súčasnosti platnej na roky 2024 – 2028. V rámci politiky riadenia hraníc SR aktívne spolupracuje s ďalšími krajinami a medzinárodnými organizáciami s cieľom odhaľovať a zabrániť obchodovaniu s ľuďmi už na vonkajších hraniciach EÚ. Príslušníci služby hraničnej a cudzineckej polície sú školení v problematike obchodovania s ľuďmi, vrátane komunikácie a postupov spojených s touto problematikou v súlade s medzinárodnými normami a vnútroštátnymi zákonmi. Slovenské orgány spolupracujú so zahraničnými partnermi a Europolom v boji proti prevádzkačstvu, ktoré je často prepojené s obchodovaním s ľuďmi. Za účelom posilnenia právnych rámcov a zlepšenie cezhraničnej spolupráce sú prijímané opatrenia pre aplikačnú prax.

²⁸ § 2 ods. 1 písm. c) zákona o obetiach zaviedol pojem „obzvlášť zraniteľná osoba“, ktorej sa poskytuje tzv. špecializovaná odborná pomoc. Obete sa môžu obrátiť na akreditované subjekty poskytujúce pomoc obeť trestných činov podľa zákona o obetiach, o ktorých je každá obeť, ktorá prichádza do kontaktu s orgánom činným v trestnom konaní (policajt, prokurátor) alebo poskytovateľom zdravotnej starostlivosti, informovaná v poučení, pri dôslednom uplatňovaní princípu nediskriminácie. Obeť má právo na odškodnenie od štátu v rozsahu a za podmienok stanovených v zákone o obetiach.

²⁹ Národný program boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2024 – 2028 schválený vládou SR uznesením č. 522/2023, <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/28861/1>, citované 8. 10. 2024.

³⁰ Odbor prevencie kriminality Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

³¹ „Prepojenia“ sa chápu ako akékoľvek prierezové spojenia s rôznymi oblasťami politik, ako je napr. riadenie hraníc alebo prevádzkačstvo migrantov, ak tieto zahŕňajú napríklad pracovnú časť týkajúcu sa obchodovania s ľuďmi, špecifické ciele alebo ukazovatele boja proti obchodovaniu s ľuďmi.

³² Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Národná stratégia európskeho integrovaného riadenia hraníc na roky 2023 – 2026, <https://www.minv.sk/?tlacove-spravy&sprava=kabinet-schvalil-narodnu-strategiu-europskeho-integrovaneho-riadenia-hranic-do-roku-2026>, citované 8. 10. 2024.

- **Azylová politika:**

V azylovom konaní sa podľa zákona o azyle osobitná pozornosť venuje prevencii a identifikácii obetí obchodovania s ľuďmi, najmä medzi zraniteľnými skupinami žiadateľov o azyl. Pracovníci, ktorí vykonávajú pohovory a spracúvajú žiadosti o azyl, sú školení na rozpoznávanie znakov obchodovania s ľuďmi. Ak sa identifikuje obeť, je jej poskytnutá osobitná podpora.

- **Organizovaný zločin:**

Boj proti obchodovaniu s ľuďmi je začlenený do širšieho boja proti organizovanému zločinu a je súčasťou trestnoprávnej politiky.³³ V roku 2022 bolo Ministerstvo vnútra SR oslovené s iniciatívou v súvislosti s uzatvorením Memoranda o porozumení v oblasti obchodovania s ľuďmi s Indonézskou republikou a aktívne participovalo na bilaterálnych zasadnutiach. Memorandum o porozumení nebolo v hodnotenom období prijaté.

- **Medzinárodná spolupráca a diplomacia:**

SR aktívne spolupracuje s medzinárodnými organizáciami a inými krajinami v oblasti prevencie a boja proti obchodovaniu s ľuďmi. Táto spolupráca zahŕňa výmenu informácií, koordináciu činností, účasť na medzinárodných dohodách, iniciatívach a pod.³⁴

5. Financovala alebo implementovala vaša krajina špecifické opatrenia³⁵ na riešenie obchodovania s ľuďmi smerom do členských a pozorovateľských krajín EMN v tretích krajinách pôvodu a tranzitu obetí a potenciálnych obetí? Ak áno, aké?

Nie.

6. Financovala alebo implementovala vaša krajina špecifické opatrenia (s medzinárodným prvkom) na riešenie obchodovania s ľuďmi smerom do členských a pozorovateľských krajín EMN vo vašej krajine?³⁶ Ak áno, aké?

Áno.

Názov politiky alebo opatrenia: Projekt Európskej únie z Fondu pre vnútornú bezpečnosť pod názvom „Boj proti obchodovaniu s ľuďmi a aplikácia nástrojov na jeho predchádzanie“³⁷ v gescii Ministerstva vnútra SR (realizovaný Národnou jednotkou boja proti nelegálnej migrácii úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru).

Cieľové tretie krajiny/krajiny štátnej príslušnosti: Projekt zameraný na zefektívnenie boja proti organizovanej, a najmä cezhraničnej trestnej činnosti, akou je aj obchodovanie s ľuďmi, teda je zameraný na všetky obeť obchodovania s ľuďmi bez ohľadu na štátnu príslušnosť, vek, pohlavie, vierovyznanie a pod.

Čas realizácie: 2. september 2019 – 31. december 2023

Celkové financovanie a zdroj (zdroje) financovania: 287 580 € (EÚ zdroje 215 685 €, spolufinancovanie 71 895 €)

Realizujúci partneri: Národná jednotka boja proti nelegálnej migrácii úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru

Príjemcovia: úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru

³³ Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru.

³⁴ Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru.

³⁵ Ako „opatrenia“ sa chápu iniciatívy, projekty, programy a operačné aktivity financované alebo realizované členskými a pozorovateľskými krajinami EMN na ich územiach alebo v tretích krajinách pôvodu a tranzitu obetí štátnych príslušníkov tretích krajín, ktoré sa špecificky zaoberajú medzinárodným rozmerom obchodovania s ľuďmi, t. j. majú jasný medzinárodný prvok. Koncept opatrení zahŕňa aj širšie iniciatívy (napr. o riadení hraníc, azyle, prevádzach a neregulárnej migrácii, základných právach, rodovej rovnosti, organizovanom zločine a jeho online rozmere), ktoré majú výslovný prvok boja proti obchodovaniu s ľuďmi (napr. jeden alebo viacero cieľov programu alebo skupina ukazovateľov sa týka medzinárodného rozmeru obchodovania s ľuďmi). Opatrenia s nepriamymi vplyvmi na boj proti obchodovaniu s ľuďmi sú mimo rámca tejto štúdie.

³⁶ Ak vaša krajina už poskytla informácie v kontexte štúdie EMN „Štátni príslušníci tretích krajín ako obeť obchodovania s ľuďmi: zisťovanie, identifikácia a ochrana“ zverejnenej v marci 2022, uveďte len vývoj po roku 2021.

³⁷ Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, https://www.minv.sk/swift_data/source/mvsv_a_eu/simons/projekty/police/boj_proti_obchodovaniu.pdf, citované 8. 10. 2024.

Názov politiky alebo opatrenia: Projekt Európskej únie z Fondu pre vnútornú bezpečnosť pod názvom „Boj proti obchodovaniu s ľuďmi a aplikácia nástrojov na jeho predchádzanie“³⁷ v gescii Ministerstva vnútra SR (realizovaný Národnou jednotkou boja proti nelegálnej migrácii úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru).

Cieľ(e): Zefektívniť boj proti organizovanej trestnej činnosti v oblasti obchodovania s ľuďmi a zároveň podporovať a posilniť spoluprácu s partnerskými zložkami vrátane cezhraničných v boji proti tomuto druhu trestnej činnosti. Predmetom projektu bolo vytvorenie adekvátnych priestorov slúžiacich na vypočúvanie identifikovaných obetí obchodovania s ľuďmi a zavedenie nástrojov a metód na zefektívnenie a urýchlenie vyšetrovacieho procesu a všetky činnosti s ním spojené.

Hlavné aktivity: Vybudované dve špeciálne výsluchové miestnosti pre obete obchodovania s ľuďmi na oddeleniach operatívnej činnosti a vyšetrovania Národnej jednotky boja proti nelegálnej migrácii úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru v Bratislave a Humennom. V rámci projektu sa realizovali aj jazykové kurzy, pracovné stretnutia, zaobstarávala sa technika a propagačné materiály.

Stav implementácie: ukončený v roku 2023, vybudované dve výsluchové miestnosti

Tematická oblasť (všetky vyhovujúce vyznačte krížikom):

- ☒ Prevencia a zníženie dopytu, ktorý podporuje obchodovanie s ľuďmi
- ☒ Identifikácia, ochrana, pomoc, podpora a posilnenie postavenia obetí
- ☐ Spolupráca v oblasti presadzovania práva a súdnictva s cieľom prelomiť kriminálny model obchodníkov s ľuďmi

Názov politiky alebo opatrenia: Národný projekt z Európskeho sociálneho fondu v rámci Operačného programu Efektívna verejná správa s názvom „Zlepšenie prístupu obetí trestných činov k službám a vytvorenie kontaktných bodov pre obeť“³⁸

Cieľové tretie krajiny/krajiny štátnej príslušnosti (uved'te, pokiaľ sa opatrenie nezameriava na konkrétne národnosti, ale na štátnych príslušníkov tretích krajín vo všeobecnosti): Ukrajina

Čas realizácie: august 2022 – december 2023

Celkové financovanie a zdroj (zdroje) financovania: 1 308 800,92 EUR z Európskeho sociálneho fondu na základe Operačného programu Efektívna verejná správa.

Realizujúci partneri: –

Príjemcovia: Finančné prostriedky na realizáciu získalo Ministerstvo vnútra SR, pričom príjemcovia pomoci boli obeť trestných činov z radov vojnových utečencov prichádzajúcich a nachádzajúcich sa na území SR v dôsledku vojnového konfliktu na Ukrajine.

Cieľ(e): Reakcia SR na zmenu bezpečnostnej situácie v Európe so zámerom prispieť k eliminácii negatívnych dopadov a ohrození spôsobených vojnovým konfliktom na Ukrajine.

Hlavné aktivity: Poskytovanie informácií a sprostredkovanie odbornej pomoci so špecializáciou na odídencov z Ukrajiny; spolupráca so subjektmi a inštitúciami pôsobiacimi v oblasti prevencie kriminality, prehĺbenie spolupráce so subjektmi a inštitúciami so špecializáciou na odídencov z Ukrajiny a rozšírenie regionálnych platforiem na pomoc obetiam trestných činov (vrátane obchodovania s ľuďmi) na úrovni jednotlivých krajov; uskutočňovanie vzdelávacích preventívnych aktivít so špecializáciou na odídencov z Ukrajiny a príprava informačných brožúr a osvetových materiálov v ukrajinskom jazyku; realizovanie zmluvnej spolupráce s neformálnymi tlmočníkmi z radov študentov vysokých škôl v záujme prekonania bariér v kontakte s odídenkami z Ukrajiny.

Stav implementácie: ukončené k 31. decembru 2023

Tematická oblasť (všetky vyhovujúce vyznačte krížikom):

- ☐ Prevencia a zníženie dopytu, ktorý podporuje obchodovanie s ľuďmi
- ☐ Spolupráca v oblasti presadzovania práva a súdnictva s cieľom prelomiť kriminálny model obchodníkov s ľuďmi
- ☒ Identifikácia, ochrana, pomoc, podpora a posilnenie postavenia obetí

³⁸ Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, [Národný projekt Zlepšenie prístupu obetí trestných činov k službám a vytvorenie kontaktných bodov pre obeť, Ministerstvo vnútra SR - Európske programy \(minv.sk\)](#), citované 8. 10. 2024.

Názov politiky alebo opatrenia: „Poskytovanie prednávratovej asistencie a asistovaného dobrovoľného návratu obetiam obchodovania s ľuďmi“³⁹

Cieľové tretie krajiny/krajiny štátnej príslušnosti: Poskytovanie prednávratovej asistencie a asistovaného dobrovoľného návratu je zamerané na všetky obeť obchodovania s ľuďmi bez ohľadu na štátnu príslušnosť, vek, pohlavie, vierovyznanie atď.

Čas realizácie: 28. júl 2022 – 31. júl 2027

Celkové financovanie a zdroj (zdroje) financovania: 216 666 EUR (štátny rozpočet)

Realizujúci partneri: Opatrenie je realizované na základe Zmluvy o poskytovaní služieb medzi Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky a Slovenskou katolíckou charitou, ktorá poskytuje predmetné služby.

Príjemcovia: Príjemcom finančných prostriedkov na realizáciu prednávratovej asistencie a asistovaného dobrovoľného návratu je Slovenská katolícka charita, avšak príjemcami aktivít sú obeť obchodovania s ľuďmi, ktorým je prednávratová asistencia a asistovaný dobrovoľný návrat poskytovaný.

Cieľ(e): Účelom prednávratovej asistencie je identifikácia obete, jej potrieb a poskytnutie informácií o možnostiach riešenia jej aktuálnej životnej situácie s cieľom získania jej dobrovoľného informovaného súhlasu s návratom do krajiny pôvodu alebo posledného bydliska a minimalizácie stresových situácií pred a počas transportu v spolupráci so všetkými zainteresovanými subjektmi na území krajiny, kde sa obeť nachádza alebo kam sa vracia. Prednávratová asistencia sa realizuje tak, aby bol zabezpečený dobrovoľný návrat obete.

Hlavné aktivity: Poskytnutá prednávratová asistencia obetiam obchodovania s ľuďmi v krajine identifikácie, zabezpečenie dobrovoľného asistovaného návratu obetiam obchodovania s ľuďmi do krajiny pôvodu alebo posledného bydliska, v prípade cudzincov zabezpečenie komunikácie s relevantnými organizáciami poskytujúcimi pomoc obetiam obchodovania s ľuďmi v krajine návratu, minimalizácia stresových situácií.

Stav implementácie: prebiehajúci

Tematická oblasť (všetky vyhovujúce vyznačte krížikom):

- ☐ Prevencia a zníženie dopytu, ktorý podporuje obchodovanie s ľuďmi
- ☐ Spolupráca v oblasti presadzovania práva a súdnictva s cieľom prelomiť kriminálny model obchodníkov s ľuďmi
- ☒ Identifikácia, ochrana, pomoc, podpora a posilnenie postavenia obetí

7. Je vaša krajina zapojená do:

- a) štruktúrovanej (bilaterálnej a/alebo multilaterálnej) spolupráce s tretími krajinami pôvodu a tranzitu s cieľom predchádzať obchodovaniu s ľuďmi smerom do EÚ, prelomiť model trestnej činnosti obchodníkov s ľuďmi, a/alebo ochrániť, pomôcť, podporiť a posilniť postavenie obetí obchodovania s ľuďmi, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín?

Áno. V období rokov 2021 – 2023 NJBPNM realizovala spoluprácu formou 3 spoločných vyšetrovacích tímov so Spojeným kráľovstvom Veľkej Británie a Severného Írska, ktoré boli zamerané na vyšetrovanie a stíhanie obchodovania s ľuďmi za účelom nútenej práce. Výsledkom práce bola nielen identifikácia obetí, ale aj stíhanie a odsúdenie páchatel'ov. V roku 2021 NJBPNM na základe podpísanej dohody úspešne spolupracovala v rámci operačnej skupiny s Federálnym policajným inšpektorátom pre boj proti kriminalite v Halle a Európskym strediskom pre boj proti prevádzkačstvu migrantov (EMSC) pri Europol. Účelom zriadenia pracovnej skupiny bolo spoločné vyšetrovanie organizovanej cezhraničnej skupiny páchatel'ov v súvislosti s vietnamskými občanmi. V roku 2022 pokračovala spolupráca príslušníkov NJBPNM s nemeckou políciou v rámci pracovnej skupiny, kde bolo účelom obchodovania s ľuďmi sexuálne a pracovné vykorisťovanie vietnamských občanov. V prípade sa podarilo obviniť vietnamskú občianku s trvalým bydliskom na Slovensku.

Vo vyšetrovaných prípadoch obchodovania s ľuďmi je často využívaná právna pomoc v rámci právneho styku s cudzinou, pričom v období rokov 2021 – 2023, ktoré pokrýva táto štúdia, vyšetrovatelia NJBPNM

³⁹ Centrálny register zmlúv, <https://www.crz.gov.sk/zmluva/6717216/>, citované 8. 10. 2024.

zaslali celkovo 59 žiadostí o vykonanie právnej pomoci do zahraničia⁴⁰ (do krajín EÚ, aj do krajín mimo EÚ).

- b) štruktúrovanej spolupráce s medzinárodnými organizáciami s cieľom predchádzať obchodovaniu s ľuďmi smerom do EÚ, prelomiť model trestnej činnosti obchodníkov s ľuďmi, a/alebo ochrániť, pomôcť, podporiť a posilniť postavenie obetí obchodovania s ľuďmi, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín?

Áno. SR aktívne a dlhodobo spolupracuje s medzinárodnými medzivládnyimi organizáciami v oblasti prevencie obchodovania s ľuďmi, ako aj pomoci obetiam, ktorá sa zintenzívnila po vypuknutí vojny na Ukrajine. Niektoré z týchto spoluprác sú dlhodobé a rámcové, niektoré sú realizované situačne a od roku 2022 aj špecificky vzhľadom na konflikt na Ukrajine.

Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM) je členom medzirezortnej Expertnej skupiny pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi⁴¹, ktorá je poradným, iniciatívnym a koordinačným orgánom národného koordinátora pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi. Expertná skupina je zložená zo stálych a prizývaných členov.

IOM má tiež so SR uzatvorenú Dohodu o spolupráci medzi Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky a Medzinárodnou organizáciou pre migráciu (IOM) o pomoci pri návrate neúspešných žiadateľov o azyl a neregulárnych migrantov do krajiny pôvodu z roku 1998. IOM podľa nej zabezpečuje asistované dobrovoľné návraty pri osobách, ktoré sú neúspešnými žiadateľmi o azyl alebo neregulárni migranti a zároveň sú obeťami obchodovania s ľuďmi, pričom tieto osoby spravidla nemajú záujem vstúpiť do Programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi, resp. spolupracovať s orgánmi činnými v trestnom konaní, ale sa chcú navrátiť do svojej krajiny pôvodu. IOM realizuje tieto návraty v súčinnosti so svojimi kancelármi v jednotlivých krajinách.⁴²

Medzi dlhoročné oblasti spolupráce SR s IOM patria aj prevenčné a najmä školiace aktivity pre rôzne profesijné skupiny v oblasti zvyšovania povedomia o riziku obchodovania s ľuďmi, identifikácie obetí a pomoci týmto obetiam (niektoré z nich sú opísané nižšie).

Po vypuknutí vojny na Ukrajine zriadili na Slovensku svoje kancelárie aj Úrad Vysokého komisára pre utečencov (UNHCR), Detský fond OSN (UNICEF) a Medzinárodná federácia Červeného kríža a Červeného polmesiaca (IFRC). Svoju prítomnosť na Slovensku posilnila aj kancelária Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO). Všetky spomínané organizácie sa začali venovať rôznym formám pomoci pre ľudí utekajúcich z Ukrajiny. Svoje aktivity koordinujú na pravidelných pracovných skupinách a medziinštitucionálnych stretnutiach.

Ďalšou medziinštitucionálnou platformou, na ktorej prebiehala od roku 2022 intenzívna spolupráca medzi SR a medzinárodnými organizáciami, je medziagentúrne Fórum pre koordináciu riešení situácie utečencov (inter-agency Refugee Coordination Forum) vedené UNHCR. V rámci tohto fóra vzniklo niekoľko tematických pracovných skupín a podskupín,⁴³ na ktorých sa zúčastňujú zástupcovia štátnych inštitúcií, mimovládnych a medzinárodných organizácií. Jednou z nich je *Podskupina prevencie proti obchodovaniu s ľuďmi (Anti-Trafficking Task Force)* vedená IOM, v rámci ktorej sa zdieľajú informácie, aktivity a opatrenia realizované v súvislosti s ľuďmi utekajúcimi pred vojnou na Ukrajine. Veľkú časť aktivít medzinárodných organizácií v tejto oblasti tvoria školenia a tréningy pre profesie prichádzajúce do kontaktu s utečencami, ako aj pre samotných utečencov.

SR aktívne spolupracuje s Úradom špeciálneho reprezentanta Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (ďalej len „OBSE“) a koordinátora pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi, ktorá vyvíja aktivity v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi aj v krajinách mimo EÚ. V roku 2023 Ministerstvo vnútra SR v spolupráci s OBSE realizovalo dva workshopy zamerané na problematiku obchodovania s ľuďmi, z toho

⁴⁰ Národná jednotka boja proti nelegálnej migrácii úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru.

⁴¹ Pri Ministerstve vnútra SR je zriadená medzirezortná expertná skupina, ktorá je poradným, iniciatívnym a koordinačným orgánom národného koordinátora pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi, ktorým je určený štátny tajomník Ministerstva vnútra SR. Aktuálna úprava fungovania expertnej skupiny je obsiahnutá v internom akte riadenia, ktorým je opatrenie ministra vnútra SR č. 16/2021 o expertnej skupine pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi v znení neskorších predpisov. V súlade s vyššie uvedeným predpisom predseda expertnej skupiny okrem iného zriaďuje multidisciplinárne pracovné skupiny na riešenie praktických problémov a úloh súvisiacich s bojom proti obchodovaniu s ľuďmi. Zastúpenie členov expertnej skupiny umožňuje prihliadať na rozmanité potreby obetí obchodovania s ľuďmi a v nadväznosti na to implementovať opatrenia v záujme prevencie a odstraňovania tejto trestnej činnosti.

⁴² Obete obchodovania s ľuďmi z krajín mimo EÚ: zisťovanie, identifikácia a ochrana – príspevok SR.

⁴³ UNHCR, Operational Data Portal, <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine/location/10785>, citované 4. 10. 2024.

jeden bol tematicky zameraný na riešenie problematiky obchodovania s ľuďmi v kontexte humanitárnej krízy, týkajúcej sa vojny na Ukrajine.⁴⁴

SR sa v hodnotenom období zapojila do celoeurópskych akčných dní, ktoré boli vykonávané orgánmi činnými v trestnom konaní, zameraných na organizované zločinecké skupiny, ktoré obchodujú so zraniteľnými osobami. Spoločné akčné dni vykonávané pod záštitou Europolu a Frontexu boli zamerané na odhaľovanie trestného činu obchodovania s ľuďmi, respektíve obetí tohto trestného činu.⁴⁵

Migračný úrad Ministerstva vnútra SR spolupracuje s Agentúrou Európskej únie pre azyl, ktorá má zriadenú agentúrnu sieť expertov zaoberajúcich sa zraniteľnými osobami⁴⁶ vrátane obetí obchodovania s ľuďmi. V rámci problematiky obchodovania s ľuďmi jeden pracovník Migračného úradu Ministerstva vnútra SR zároveň pôsobí ako národný kontaktný bod s Agentúrou Európskej únie pre azyl pre obeť obchodovania s ľuďmi.

Riaditeľstvo hraničnej a cudzineckej polície (RHCP) Sobrance Úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru realizovalo školenia zamerané na obchodovanie s ľuďmi, vrátane tém ako obchodovanie s deťmi, sexuálne vykorisťovanie, komunikácia a postupy na hranici a práca s osobami so špecifickými potrebami na hranici v spolupráci s Medzinárodnou organizáciou pre migráciu (IOM), Úradom Vysokého komisára pre utečencov (UNHCR) a Regionálnou kanceláriou UNICEF pre Európu a Strednú Áziu.⁴⁷

Európska multidisciplinárna platforma v boji proti kriminálnym hrozbám (ďalej len „EMPACT“) predstavuje nástroj členských štátov EÚ na identifikáciu a stanovenie priorít pri riešení hrozieb organizovanej trestnej činnosti a závažnej medzinárodnej trestnej činnosti. Ide o multidisciplinárnu platformu spolupráce príslušných členských štátov EÚ s podporou všetkých EÚ inštitúcií a agentúr (Europol, Frontex, Eurojust, CEPOL, OLAF, EU-LISA, EFCA, atď.), združujúcich aj niektoré krajiny mimo EÚ, medzinárodné organizácie a iné (verejný a súkromný sektor). Pod záštitou Europolu sú v zmysle komplexného strategického plánovania polície členských štátov EÚ zriadené programy EMPACT zamerané na riešenie prioritných oblastí závažného organizovaného zločinu v Európe. Pre oblasť obchodovania s ľuďmi je program EMPACT THB, na ktorom sa aktívne zúčastňuje aj NJBPNM, a to formou spoluúčasti na príprave operatívnych akčných plánov, účasti na spoločných akčných dňoch a na spoločných projektoch Európskej komisie.⁴⁸

Zvyšovanie povedomia o obchodovaní s ľuďmi zahŕňa najmä prednáškovú a školiacu činnosť pre odbornú aj širokú verejnosť, ktorú realizovali štátne a neštátne subjekty pre rôzne cieľové skupiny, ako aj propagáciu témy prostredníctvom rôznych druhov médií. NIP v spolupráci s IOM naplánoval a zrealizoval školenia za sústavu inšpekcie práce k problematike obchodovania s ľuďmi v priebehu rokov 2021 – 2023 v online a prezenčnej forme priamo na príslušných inšpektorátoch práce.⁴⁹

⁴⁴ Odbor prevencie kriminality Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

⁴⁵ Národná jednotka boja proti nelegálnej migrácii úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru.

⁴⁶ Migračný úrad Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

⁴⁷ Správa o plnení úloh z Národného programu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2019 – 2023, vzaté na vedomie vládou SR dňa 24. 4. 2024, <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/29475/1>, citované 8. 10. 2024.

⁴⁸ Národná jednotka boja proti nelegálnej migrácii úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru.

⁴⁹ Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky.

KAPITOLA 2: POLITIKY A OPATRENIA NA PREDCHÁDZANIE A ZNIŽOVANIE DOPYTU, KTORÝ PODPORUJE OBCHODOVANIE S ĽUĎMI

8. Identifikovala vaša krajina výzvy v súvislosti s politikami a opatreniami, ktoré sa týkajú:

- a) predchádzania obchodovaniu s ľuďmi smerom do členských a pozorovateľských krajín EMN v tretích krajinách pôvodu a tranzitu obetí a potenciálnych obetí (napr. výzvy pri identifikácii/zacielení na (potenciálne) obeť v rámci kampaní na zvyšovanie povedomia, výzvy vyplývajúce z existujúcich sociálnych a kultúrnych noriem, výzvy vyplývajúce z obmedzení spôsobených pandémiou COVID-19 a pod.)?

Nie.

- b) predchádzania a znižovania dopytu po obchodovaní s ľuďmi, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín, vo vašej krajine (napr. výzvy pri zabezpečovaní školení pre štátne orgány alebo pracovníkov prvého kontaktu, výzvy pri identifikácii/zacielení na (potenciálnych) spotrebiteľov služieb pochádzajúcich z rôznych foriem obchodovania v kampaniach na zvyšovanie povedomia, výzvy, ktoré predstavujú obmedzenia vyplývajúce z pandémie COVID-19 a pod.)?

Áno. SR považuje za jednu z výziev nízku mieru identifikácie obetí obchodovania s ľuďmi spomedzi cudzincov, na čo poukazujú aj rôzne medzinárodné monitorovacie mechanizmy (napr. Skupina expertov pri Rade Európy v súvislosti s implementáciou Dohovoru Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi, tzv. GRETA, administratíva Spojených štátov amerických v súvislosti s vydávaním každoročnej Správy o obchodovaní s ľuďmi, tzv. Trafficking in Persons alebo TIP správa).

Hodnotiaci mechanizmus Rady Európy k implementácii Dohovoru Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi v rámci tretieho kola hodnotenia SR, ktoré prebiehalo v rokoch 2018 – 2024 a bolo zamerané na prístup obetí obchodovania s ľuďmi k spravodlivosti, identifikoval niekoľko odporúčaní zameraných na cudzincov. Išlo najmä o nasledovné odporúčania s odpočtami plnenia:

- poskytovanie informácií v zrozumiteľnom jazyku: v konaniach podľa príslušných zákonov sa využívajú tlmočníci a kultúrni mediátori;
- informovanie o práve na obdobie na zotavenie a reflexiu a práve na dočasný pobyt, ako aj možnostiach poskytnutia právnej pomoci a nároku na odškodnenie: obdobie na zotavenie a reflexiu je zapracované v internom nariadení Ministerstva vnútra SR o poskytovaní programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi a je súčasťou informácií, s ktorými je pred vstupom do uvedeného podporného programu obeť oboznámená, pričom táto lehota sa poskytuje všetkým obetiam, ktoré vstúpia do predmetného programu. Ustanovenia o dočasnom pobyte (tolerovanom pobyte) sú zakotvené v zákone o pobyte cudzincov⁵⁰
- vytváranie vhodných pracovných príležitostí pre všetky obeť obchodovania s ľuďmi, vrátane cudzích občanov: zákon o službách zamestnanosti⁵¹ ustanovuje, že štátni príslušníci tretích krajín, ktorým bol predĺžený tolerovaný pobyt z dôvodu, že sú obeťou obchodovania s ľuďmi, majú možnosť vstupu na slovenský trh práce bez potvrdenia o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta, ktoré zodpovedá vysokokvalifikovanému zamestnaniu, potvrdenia o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta alebo bez povolenia na zamestnanie;
- umožniť všetkým obetiam obchodovania s ľuďmi, vrátane neregulárnych migrantov, uplatniť si svoje právo na odškodnenie zaistením prístupu k právnej pomoci a právnej asistencii pri začatí trestno-právneho konania: zákon o obetiach trestných činov⁵² zaručuje právo na informácie, právo na poskytnutie odbornej pomoci (vrátane právnej pomoci), právo na ochranu pred druhotnou viktimizáciou alebo opakovanou viktimizáciou a právo na odškodnenie každej obeť obchodovania s ľuďmi. V roku 2021 bol s účinnosťou od 1. júla 2021 novelizovaný zákon o obetiach trestných činov, pričom sa zásadným spôsobom zmenila filozofia odškodňovania obetí násilných trestných činov, ktoré môžu požiadať ministerstvo spravodlivosti o odškodnenie už po začatí trestného stíhania;
- zabezpečenie dodržiavania ustanovenia o beztrestnosti, rozšírením jeho rozsahu tak, aby pokrýval všetky prečiny, ktoré boli obeť obchodovania s ľuďmi nútené spáchať, vrátane administratívnych prečinov a prečinov spojených s imigráciou: problematika je riešená v Trestnom poriadku⁵³

⁵⁰ zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

⁵¹ § 23a písm. a, c) zákona č. 5/2003 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

⁵² zákon č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

⁵³ zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov.

a zákone o pobyte cudzincov⁵⁴, pričom je potrebné doplniť zákon o priestupkoch⁵⁵, ktorého novelizácia so zapracovaním zmeny týkajúcej sa beztretnosti obetí obchodovania s ľuďmi by mala prebehnúť v roku 2025;

- posilnenie monitoringu zahraničných firiem, ktoré vysielajú pracovníkov do SR: monitoring zahraničných zamestnávateľov, ktorí vysielajú zamestnancov do SR, je možné získať z registračného formulára hosťujúceho zamestnávateľa, ktorý je každý zahraničný zamestnávateľ, ktorý vysielá svojich zamestnancov na územie SR, povinný vyplniť;
- povzbudzovanie podnikov, ktoré vysielajú alebo prijímajú vyslaných pracovníkov, k zaisteniu ochrany ľudských práv: odporúčanie je riešené zákonom o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní⁵⁶ a zákonom o službách zamestnanosti.⁵⁷
- pokračovať v úsilí na prevenciu obchodovania s deťmi a pritom venovať mimoriadnu pozornosť deťom bez sprievodu: v čase odpočtu odporúčania v roku 2022 SR uviedla, že pre deti, ktoré boli týrané, fyzicky zneužívané, sexuálne zneužívané, alebo boli obeťmi obchodovania, bola zriadená skupina so špecializovaným programom v Centre pre deti a rodiny Sečovce a v Centre pre deti a rodiny Poprad. Centrá pre deti a rodiny s udelenou akreditáciou Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR pre výkon špecializovaných programov boli Centrum Slniečko, n. o. so sídlom v Nitre a Náruč – pomoc deťom v kríze so sídlom v Žiline;
- zvyšovať citlivosť u inšpektorov práce a iných kompetentných úradníkov zainteresovaných do pracovných inšpekcii o obchodovaní s ľuďmi na účely pracovného zneužívania a o právach obetí, a nariadili im prijať prístup zameraný na obeť, namiesto prístupu sústredeneho na kontrolu imigrácie: odporúčanie je plnené najmä prostredníctvom vzdelávania inšpektorov práce;
- venovať zvýšenú pozornosť odhaľovaniu obetí obchodovania s ľuďmi medzi žiadateľmi o azyl a osobami umiestnenými v imigračných záchytných strediskách: odporúčanie je plnené dodržiavaním postupov uvedených v internom dokumente migračného úradu špecifikujúcim postupy pri identifikácii obetí obchodovania s ľuďmi, ktorého súčasťou je okruh otázok zameraných na identifikáciu žiadateľa o azyl ako potenciálnej obeť obchodovania s ľuďmi. Pre pracovníkov útvarov policajného zaistenia sú organizované školenia k obchodovaniu s ľuďmi, ktoré však v čase realizovaných proticovidových opatrení neboli realizované, a z tohto dôvodu nebol do týchto priestorov možný ani vstup mimovládneho sektora, ktorý vykonáva pre cudzincov v útvaroch policajného zaistenia prednášky na tému obchodovanie s ľuďmi a vytvára tak dôvernejšie prostredie na možnú identifikáciu obetí;
- ustanoviť obdobie na zotavenie a reflexiu, pokiaľ existujú opodstatnené dôvody predpokladať, že osoba je obeťou obchodovania s ľuďmi, ako je ustanovené v článku 13 Dohovoru, a zabezpečiť, aby sa všetkým prípadným obetiam obchodovania s ľuďmi ponúklo účinné obdobie na zotavenie a reflexiu: obdobie na zotavenie a reflexiu je zapracované v internom nariadení Ministerstva vnútra SR o poskytovaní programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi. O legislatívnom zakotvení do zákonov SR je potrebné naďalej diskutovať.

Počet cudzincov, ktorí boli na Slovensku identifikovaní ako obeť obchodovania s ľuďmi, je dlhodobo veľmi nízky. Za obdobie rokov 2021 – 2023 bolo identifikovaných 8 cudzincov, z ktorých boli 5 štátni príslušníci z tretích krajín, a z toho 3 štátni príslušníci tretích krajín boli vykorisťovaní mimo územia SR, v SR boli len identifikovaní a bola im poskytnutá pomoc a podpora. S ohľadom na vyššie uvedené sa javí, že v SR nie sú dostatočné praktické skúsenosti s identifikáciou obetí obchodovania s ľuďmi z radov cudzích štátnych príslušníkov, najmä v súvislosti s pracovným vykorisťovaním. Porovnaním štatistických údajov Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny k zamestnávaniu cudzincov za roky 2021, 2022 a 2023⁵⁸ zaznamenávame rastúci trend počtu zamestnaných cudzincov na území SR, a teda existuje riziko zvýšenia počtu prípadov pracovného vykorisťovania a obchodovania s ľuďmi. V decembri 2021 bolo v SR evidovaných 22 184 zamestnaných cudzincov, v decembri 2022 to bolo 22 107 zamestnaných cudzincov a v decembri 2023 počet narástol na 26 102 zamestnaných cudzincov. Tieto štatistiky poukazujú na potrebu zvýšenej koordinácie na všetkých úrovniach štátnej správy, ako aj medzi mimovládnymi a medzinárodnými organizáciami.

Najčastejším účelom obchodovania s ľuďmi v SR za posledných päť rokov ostáva sexuálne a pracovné vykorisťovanie.⁵⁹

⁵⁴ zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

⁵⁵ zákon č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov.

⁵⁶ zákon č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

⁵⁸ Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/zamestnavanie-cudzincov-statistiky.html?page_id=10803, citované 23. 10. 2024.

⁵⁹ Odbor prevencie kriminality Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

9. Identifikovala vaša krajina osvedčené postupy v súvislosti s politikami a opatreniami zameranými na:

- a) predchádzanie obchodovaniu s ľuďmi smerom k členským a pozorovateľským krajinám EMN v tretích krajinách pôvodu a tranzitu obetí a potenciálnych obetí (napr. aktivity na zvyšovanie povedomia, vzdelávacie programy, začlenenie obetí a pod.)?

Nie.

- b) predchádzanie a znižovanie dopytu po obchodovaní s ľuďmi, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín, vo vašej krajine (napr. aktivity na zvyšovanie povedomia a iniciatívy na znižovanie dopytu v cudzích jazykoch alebo zamerané na konkrétne štátne príslušnosti alebo regióny, informačné kampane zahŕňajúce/zamerané na diaspóru, kultúrni mediátori a pod.)? Ak áno, uveďte najviac tri.

Áno.

I. V súvislosti s vojnovým konfliktom na Ukrajine a zvýšeným počtom prichádzajúcich ukrajinských štátnych príslušníkov, ktorí sú vystavení zvýšenému riziku obchodovania s ľuďmi, pripravil Národný inšpektorát práce (NIP) v spolupráci s Európskym orgánom práce (ELA) preklad príručky s názvom: „*Legálna práca, legálne zamestnávanie*“ do ukrajinského jazyka. Táto príručka je zároveň súčasťou kampane NIP „*Pracuj legálne, pracuj bezpečne 2020 – 2021*“ a kampane EÚ o výhodách deklarovanej práce #EU4FairWork. Publikácia obsahuje v zjednodušenej a prehľadnej forme základné informácie, ktoré môžu zamestnancom a zamestnávateľom napomôcť správne sa orientovať v danej problematike. NIP s ohľadom na stav na Ukrajine preložil aj niekoľko kľúčových informácií na svojej webovej stránke do ukrajinského jazyka⁶⁰ (napr. podmienky pracovného času, právo na dovolenku a minimálnu mzdu) a podieľal sa na distribúcii informačného letáka Ministerstva vnútra SR – „*Slovenská republika je pre Vás bezpečnou krajinou*“.⁶¹

II. V nadväznosti na vypuknutie vojnového konfliktu na Ukrajine bolo od augusta 2022 do decembra 2023 zameranie aktivít národného projektu⁶² doplnené o špecifickú skupinu obyvateľstva – obeť trestných činov z radov vojnových utečencov prichádzajúcich a nachádzajúcich sa na území SR v dôsledku vojnového konfliktu na Ukrajine. Činnosť informačných kancelárií pre obeť trestných činov (ďalej len „informačné kancelárie“) bola špecializovaná najmä na obeť z radov ukrajinských odíedencov na území SR. V záujme adekvátneho reagovania aj na potreby obetí z radov tejto skupiny obyvateľstva boli personálne kapacity informačných kancelárií pre obeť trestných činov (vrátane obchodovania s ľuďmi) po vypuknutí vojny na Ukrajine posilnené aj o neformálnych tlmočníkov z radov študentov vysokých škôl pre potreby tlmočenia obsahu komunikácie medzi pracovníkmi informačných kancelárií a klientmi z Ukrajiny. Neformálnymi tlmočníkmi boli ukrajinskí študenti študujúci na území SR s jazykovou kompetenciou komunikovať v ukrajinskom aj slovenskom jazyku. Úloha neformálnych tlmočníkov bola usmernením obmedzená na zabezpečenie neformálneho prekladu a tlmočenia, ktoré nenahrádza poskytovanie odborných služieb a výkon odborných prác. Zapojenie neformálnych tlmočníkov bolo realizované v kontakte s klientmi informačnej kancelárie na kontaktnom pracovisku, pri uskutočňovaní vzdelávacích preventívnych aktivít so zameraním aj na tému prevencie obchodovania s ľuďmi, preklad osvetových materiálov a informačných brožúr do ukrajinského jazyka. Spolupráca s neformálnymi tlmočníkmi sa osvedčila nielen z hľadiska tlmočenia komunikácie (odstraňovanie jazykovej bariéry a sprostredkovanie ponuky služby, ako aj samotnej služby v zrozumiteľnej podobe a v jazyku cieľovej skupiny), ale zároveň prítomnosť neformálneho tlmočníka na aktivitách informačnej kancelárie slúžila aj ako prirodzený nástroj na odstránenie prípadnej nedôvery k zástupcom štátneho orgánu cudzej krajiny. Pridaná hodnota tejto spolupráce sa následne

⁶⁰ Národný inšpektorát práce, <https://www.ip.gov.sk/mimoriadna-situacia-na-ukrajine/?ip=nip>, citované 8. 10. 2024.

⁶¹ Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky.

⁶² V hodnotenom období Ministerstvo vnútra SR realizovalo národný projekt „Zlepšenie prístupu obetí trestných činov k službám a vytvorenie kontaktných bodov pre obeť“ (ďalej len „národný projekt“), zameraný na pomoc obetiam trestných činov z radov seniorov, obetiam násilných trestných činov, obetiam nenávisťných trestných činov a extrémizmu, obetiam obchodovania s ľuďmi a obetiam z radov mládeže. Národný projekt bol realizovaný v období od decembra 2015 do decembra 2023. V rámci realizácie projektových aktivít boli vytvorené informačné kancelárie (kontaktné pracoviská pre obeť v počte 16). V rámci zabezpečenia udržateľnosti výsledkov národného projektu a v záujme zlepšenia ochrany, podpory a pomoci obetiam kriminality a inej protispoločenskej činnosti boli informačné kancelárie k 1. 2. 2023 legislatívne ukotvené ako organizačná súčasť Ministerstva vnútra SR nadobudnutím účinnosti zákona č. 458/2022 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 583/2008 Z. z. o prevencii kriminality a inej protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Zriadenie informačných kancelárií je legislatívne upravené v doplnenom ustanovení § 7a doplneného predmetného zákona. K ich hlavnej činnosti a úlohám patrí poskytovanie informácií obetiam, sprostredkovanie odbornej pomoci obetiam, spolupráca a výmena informácií so subjektmi poskytujúcimi pomoc obetiam, ako aj realizácia aktivít osvetovej činnosti za účelom ochrany obetí.

prejavila v počte klientov pochádzajúcich z Ukrajiny, ktorí požiadali o pomoc informačnú kanceláriu, ako aj v dopyte po uskutočnení vzdelávacích preventívnych aktivít pre túto cieľovú skupinu.⁶³

III. SR venuje pozornosť prevencii obchodovania s ľuďmi aj medzi žiadateľmi o azyl a citlivým spôsobom realizuje aktivity, ktoré napomáhajú včasnej identifikácii obetí obchodovania s ľuďmi aj medzi žiadateľmi o azyl, ktorí môžu vykazovať väčšiu mieru zraniteľnosti. Do poučenia žiadateľa o azyl bola zapracovaná informácia o samoidentifikácii potenciálnej obete obchodovania s ľuďmi, ako aj informácie o ďalších možnostiach, ktoré takáto obeť má, vrátane kontaktov na kompetentné orgány. Tieto sú žiadateľom o azyl poskytované spolu s ďalšími informáciami o azylovom konaní v jazyku, ktorému konkrétny žiadateľ rozumie, a poskytujú sa každému žiadateľovi o medzinárodnú ochranu⁶⁴, a to buď písomne v rámci poučenia každého žiadateľa o udelenie azylu, resp. ústne prostredníctvom tlmočníka, ak je to v individuálnom prípade potrebné. Zároveň Ministerstvo vnútra SR vytvorilo samoidentifikačný leták určený pre cudzincov, ktorý v hodnotenom období rokov 2021 – 2023 distribuovalo do všetkých azylových zariadení. Informačný leták vo formáte A5 poskytuje informácie k samoidentifikácii obetí obchodovania s ľuďmi a kontakty pomoci v 8 jazykových mutáciách (slovenský, anglický, rumunský, ukrajinský, srbský, arabský, čínsky a rómsky jazyk).

10. Opíšte hlavné výsledky/výstupy vyplývajúce z implementácie politik a opatrení zameraných na prevenciu, zvyšovanie informovanosti a znižovanie dopytu po obchodovaní s ľuďmi, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín (napr. počet ľudí oslovených školeniami/osvetovými kampaňami, väčšie pochopenie rizík spojených s obchodovaním s ľuďmi medzi potenciálnymi obetami, vyššia úroveň informovanosti o kľúčových otázkach obchodovania s ľuďmi, pokles počtu obetí z určitej štátnej príslušnosti/regiónu tretej krajiny a pod.).

Medzi hlavné výsledky opatrení a aktivít, ktoré opisujeme v otázke 9b, ako aj v texte nižšie v rámci otázky 10, je najmä zvýšenie informovanosti o rizikách, ktoré môžu viesť k obchodovaniu s ľuďmi, posilnenie schopnosti samoidentifikácie, ako aj posilnenie povedomia o tejto téme a odborných kapacít rôznych profesijných skupín, ktoré prichádzajú do styku so štátnymi príslušníkmi tretích krajín v oblasti identifikácie potenciálnych obetí a následnom referovaní k cielej pomoci.

Medzi opatrenia a aktivity, ktoré SR realizovala na dosiahnutie vyššie uvedených výsledkov, patrili najmä:

Posilnenie informovanosti a (samo)identifikácie potenciálnych obetí prostredníctvom priameho kontaktu:

- Sprístupnenie služieb informačných kancelárií pre obete trestných činov v konzultačných priestoroch veľkokapacitných centier vo vymedzených časoch za účelom poskytovania služieb obetiam trestných činov z radov vojnových odíedencov (vrátane posilnenia možností identifikácie obetí obchodovania s ľuďmi). V rámci tejto činnosti sa informačným kanceláriám podarilo identifikovať prípady obetí z radov vojnových odíedencov, ktorým boli poskytnuté potrebné informácie a sprostredkovaná odborná pomoc.⁶⁵
- V období od augusta 2022 do decembra 2023 boli informačnými kanceláriami pre obete trestných činov realizované vzdelávacie preventívne aktivity formou besied so zameraním aj na tému „Prevencia obchodovania s ľuďmi“. V uvedenom období bolo prostredníctvom týchto aktivít v počte 29 oslovených celkom 740 účastníkov z radov tejto cieľovej skupiny. Aj na základe zvyšovania informovanosti o dostupnosti služieb informačných kancelárií pre odíedencov z Ukrajiny túto službu za hodnotené obdobie využilo spolu 121 klientov z Ukrajiny. Z uvedeného počtu 3 klienti kontaktovali informačné kancelárie s požiadavkou o pomoc v súvislosti s témou obchodovania s ľuďmi.⁶⁶
- Realizácia osvetových a informačných prednášok zameraných na zvyšovanie povedomia o obchodovaní s ľuďmi pre osoby v záchranných táboroch Ministerstva vnútra SR zazmluvnenou mimovládnu organizáciou, ktorá poskytuje služby v rámci programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi. Kontakt pre štátnych príslušníkov tretích krajín s mimovládnu organizáciou

⁶³ Odbor prevencie kriminality Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

⁶⁴ Migračný úrad Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

⁶⁵ Jedným zo strategických cieľov kontingenčného plánu bolo venovať zvýšenú pozornosť a ochranu osobám so špecifickými potrebami, najmä maloletým bez sprievodu, osobám so zdravotným postihnutím a ženám, ktoré sú obeťmi obchodovania s ľuďmi a/alebo sexuálneho a rodovo podmieneného násillia. V tejto súvislosti bola v rámci kontingenčného plánu definovaná úloha v znení: „V priestore tranzitných centier a núdzového ubytovania budú identifikovaným obetiam obchodovania s ľuďmi k dispozícii podľa potreby zamestnanci informačných kancelárií“.

⁶⁶ Odbor prevencie kriminality Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

môže prispieť k lepšej identifikácii obetí obchodovania s ľuďmi z dôvodu predpokladu otvorenejšej komunikácie a odbúrania strachu.⁶⁷

Zvýšenie povedomia o riziku obchodovania s ľuďmi a informovanosti potenciálnych obetí/verejnosti prostredníctvom informačných materiálov a kampaní:

- Do ukrajinského jazyka boli preložené materiály informujúce o dostupnosti služby informačných kancelárií v prospech obetí (vrátane obetí obchodovania s ľuďmi, trojskladačka "Pomoc obetiam trestných činov"/„ДОПОМОГА ПОСТРАЖДАЛИМ ВІД КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ"/, ktorá je dostupná aj v online forme na webstránke Ministerstva vnútra SR.⁶⁸
- V reakcii na vypuknutie vojnového konfliktu na Ukrajine Ministerstvo vnútra SR v spolupráci so špecializovanými útvarmi pripravilo preventívny informačný leták k problematike obchodovania s ľuďmi vo formáte A4 v 2 jazykových mutáciách (slovensko-ukrajinský leták). Z dôvodu vysokého nárastu zahraničných študentov študujúcich na Ukrajine bol informačný leták upravený na informačnú brožúru a rozšírený o ďalšie jazyky (slovenčina, ukrajinčina, maďarčina, rómčina, ruština a angličtina). Cieľom všetkých informačných materiálov bolo (a stále je) chrániť vojnových utečencov z Ukrajiny pred hrozbou trestného činu obchodovania s ľuďmi. Všetky informačné materiály boli distribuované online, ako aj v tlačenej forme na všetky slovensko-ukrajinské hraničné priechody, autobusové a železničné stanice, hotspoty, veľkokapacitné centrá, čerpacie stanice spoločnosti Slovnaft, a.s., všetky úrady práce, sociálnych vecí a rodiny SR, komunitné centrá, okresné úrady, klientske centrá a pod. Pri tejto aktivite (pri preklade aj pri distribúcii) spolupracovalo široké spektrum štátnych, mimovládnych, medzinárodných a zahraničných inštitúcií pôsobiach v SR. Celkový počet distribuovaných brožúr v tlačenej forme bol viac než 85 000 kusov. Táto informačná brožúra bola prostredníctvom národných spravodajcov prezentovaná aj na stretnutí OBSE ako jeden z príkladov dobrej preventívnej aktivity v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi na slovensko-ukrajinskej hranici.⁶⁹
- V roku 2022 s prepojením na 18. október, ktorý je Európskym dňom boja proti obchodovaniu s ľuďmi, odštartovala celoslovenská kampaň, ktorú realizovalo Ministerstvo vnútra SR v spolupráci so spoločnosťou Slovnaft, a.s. Preventívna informačná kampaň zameraná na boj proti obchodovaniu s ľuďmi bola spustená na 255 čerpacích staniciach spoločnosti Slovnaft, a.s., po celom Slovensku. Cieľom tejto kampane bolo minimalizovať počet obetí obchodovania s ľuďmi. Nástrojom samotnej kampane boli polepy na zrkadlách mužských a ženských toaliet každej čerpacej stanice spoločnosti Slovnaft, a.s., na ktorých boli uvedené výrazy vystihujúce trestný čin obchodovania s ľuďmi a informačný leták vo formáte A5 s mužskou a ženskou tvárou s informáciami k samoidentifikácii obetí obchodovania s ľuďmi a kontaktmi pomoci. Materiály kampane tiež obsahovali informácie v ukrajinskom jazyku určené pre odídencov z Ukrajiny a telefónne číslo na Národnú linku pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi 0800 800 818.⁷⁰ O problematike obchodovania s ľuďmi Ministerstvo vnútra SR informovalo aj prostredníctvom celoslovenských médií v celkovom počte 21 vstupov. Kampaň bola realizovaná v slovenskom jazyku a ukrajinskom jazyku. Samoidentifikačné letáky boli k dispozícii v 8 jazykových mutáciách (slovenčina, angličtina, čínština, ukrajinčina, ruština, srbčina, rumunčina, rómčina).⁷¹
- SR podporila a zapojila sa do kampane Úradu OSN pre drogy a kriminalitu (ďalej len „UNODC“) s názvom „Modré srdce“ (Blue Heart). Kampaň je zameraná na zvyšovanie povedomia o obchodovaní s ľuďmi a scitlivovanie širokej verejnosti tak, aby každá obeť bola viditeľná, aby verejnosť venovala pozornosť tomuto fenoménu a citlivejšie pristupovala k indikátorom, ktoré môžu signalizovať existenciu obchodovania s ľuďmi. Ministerstvo vnútra SR v spolupráci s UNODC vytvorilo vizuály pre sociálne siete a printové formáty s postavou človeka v každom veku s ponúknutím svojho srdca pre obeť obchodovania s ľuďmi so sloganom „Moje srdce pre obeť obchodovania s ľuďmi“. Kampaň podporila aj komerčná sieť kín v rámci celého Slovenska. V priebehu októbra 2023 bolo na facebookovej stránke „Boj proti obchodovaniu s ľuďmi“ publikovaných vyše 35 príspevkov s dosahom 4 547 a počtom zobrazení 5 572. Kampaň bola prezentovaná aj na hlavnej stránke Ministerstva vnútra SR⁷² a jeho sociálnych sieťach, ako aj na sociálnych sieťach UNODC⁷³.

⁶⁷ Odbor prevencie kriminality Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

⁶⁸ Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, <https://www.minv.sk/?brozury-a-letaky>, citované 8. 10. 2024.

⁶⁹ Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, <https://www.minv.sk/?prevencia-aktuality&sprava=pri-prilezitosti-europskeho-dna-boja-proti-obchodovaniu-s-ludmi-sme-spustili-infokampan-na-cerpacich-staniciach>, citované 8. 10. 2024.

⁷⁰ Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, [Pri príležitosti Európskeho dňa boja proti obchodovaniu s ľuďmi sme spustili infokampaň na čerpacích staniciach, Ministerstvo vnútra SR \(minv.sk\)](https://www.minv.sk/?pri-prilezitosti-europskeho-dna-boja-proti-obchodovaniu-s-ludmi-sme-spustili-infokampan-na-cerpacich-staniciach), citované 8. 10. 2024.

⁷¹ Odbor prevencie kriminality Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

⁷² Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, <https://www.minv.sk/?tlacove-spravy&sprava=svetova-kampan-modre-srdce-na-podporu-boja-proti-obchodu-s-ludmi-priebeha-aj-na-slovensku>, citované 8. 10. 2024.

⁷³ UNODC, <https://www.unodc.org/unodc/en/news/2023/October/slovakia-joins-blue-heart-campaign-against-human-trafficking.html>, citované 8. 10. 2024.

KAPITOLA 3: POLITIKY A OPATRENIA NA PRESADZOVANIE PRÁVA A REAKCIU SÚDOV S CIEĽOM NARUŠIŤ MODEL TRESTNEJ ČINNOSTI OBCHODNÍKOV S ĽUĎMI

11. Identifikovala vaša krajina výzvy v súvislosti s politikami a opatreniami na zlepšenie presadzovania práva a reakcie súdov na obchodovanie s ľuďmi smerom do členských a pozorovateľských krajín EMN:

a) v tretích krajinách pôvodu a tranzitu obetí?

Nie.

b) vo vašej krajine?

(napr. nedostatočná informovanosť o existujúcej spolupráci a štruktúrach referovania, výzvy súvisiace s dostupnými údajmi/výmenou údajov, administratívne výzvy, slabá koordinácia/komunikácia medzi príslušnými aktérmi, rozdielny mandát zúčastnených aktérov, rozdielne definície, výzvy vyplývajúce z obmedzení počas pandémie COVID-19 a pod.).

Áno. Jednou z dlhoročných výziev je zosúladenie terminológie a definície pojmov používaných v rámci kvalifikácie trestného činu obchodovania s ľuďmi naprieč krajinami. Zároveň ako problematické sa javí aj zosúladenie zadefinovania pojmov, ako je potenciálna obeť, identifikovaná obeť a formálne identifikovaná obeť, a to hlavne pre štatistické výstupy a poskytovanie služieb pre obeť. SR vníma ako potenciálne obeť obchodovania s ľuďmi všetky osoby, u ktorých je vyššia miera pravdepodobnosti, že by sa mohli stať obeťou obchodovania s ľuďmi. Na zvyšujúcu mieru pravdepodobnosti, a teda na zraniteľnosť osôb majú vplyv tzv. push a pull faktory. Pri týchto osobách je zvýšená miera realizovaných aktivít zameraných na zvýšenie miery informovanosti a povedomia o rizikových faktoroch a indikátoroch obchodovania s ľuďmi s prepojením na možnosti pomoci.

Ako identifikovanú obeť SR vníma každú osobu, u ktorej je dôvodné podozrenie, že sa stala obeťou obchodovania s ľuďmi. Už v tomto štádiu SR vyvíja aktivity a má systém pomoci pre tieto osoby v podobe programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi. Jedinou podmienkou okrem dôvodného podozrenia je súhlas dotknutej osoby so zaradením do predmetného programu pomoci a podpory a prerušenie kontaktu s kriminálnym prostredím.

Formálne identifikovaná obeť je osoba, ktorej identifikáciu potvrdili aj orgány činné v trestnom konaní na základe získaných informácií a dôkazov.⁷⁴

Aj formálne identifikovaná obeť, aj identifikovaná obeť obchodovania s ľuďmi má možnosť vstúpiť do programu podpory a ochrany obetí za predpokladu splnenia vyššie uvedených podmienok (prejavenie súhlasu a ukončenie kontaktu s kriminálnym prostredím). Pomoc a podpora sú poskytované obetiam aj prostredníctvom zákona o obetiach.⁷⁵

Zároveň ako výzvu v medzinárodnom meradle vnímame aj mieru medzištátnej komunikácie, napr. pri dožiadaniach o právnu pomoc, ktoré predstavujú pomerne časovo náročnú formu získavania informácií, ako aj neexistenciu bezpečného komunikačného kanála na komunikáciu medzi aktérmi zapojenými bilaterálne, resp. multilaterálne do poskytovania pomoci obeti, napr. pri dobrovoľných návratoch obete.⁷⁶

12. Identifikovala vaša krajina osvedčenú prax v súvislosti s politikami a opatreniami na zlepšenie presadzovania práva a reakcie súdov na obchodovanie s ľuďmi smerom do členských a pozorovateľských krajín EMN:

a) v tretích krajinách pôvodu a tranzitu obetí a potenciálnych obetí (napr. budovanie kapacít a odborná príprava orgánov činných v trestnom konaní a súdnych orgánov tretích krajín, spolupráca prostredníctvom agentúr EÚ, včasná spolupráca a koordinácia)?

⁷⁴ Odbor prevencie kriminality Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

⁷⁵ V zmysle § 5 zákona o obetiach (zákon č. 274/2017 Z. z.), subjekty poskytujúce pomoc obetiam poskytujú alebo zabezpečujú odbornú pomoc obetiam. Pod odbornou pomocou sa rozumie všeobecná odborná pomoc obeti a špecializovaná odborná pomoc obzvlášť zraniteľnej obeti. Podľa § 6 citovaného zákona subjekt poskytujúci pomoc obetiam je povinný poskytnúť obeti na požiadanie všeobecnú odbornú pomoc bez zbytočného odkladu. Obzvlášť zraniteľnej obeti je subjekt poskytujúci pomoc obetiam povinný poskytnúť špecializovanú odbornú pomoc na požiadanie bez zbytočného odkladu a bezplatne.

⁷⁶ Odbor prevencie kriminality Ministerstva vnútra Slovenskej republiky a Národná jednotka boja proti nelegálnej migrácii úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru.

Nie.

- b) vo vašej krajine (napr. cez spoluprácu v oblasti presadzovania práva a súdnej spolupráce s tretími krajinami, vyslanie orgánov presadzovania práva z tretích krajín, spoluprácu s agentúrami EÚ, využívanie kultúrnych mediátorov v konaniach zahŕňajúcich obeť štátnych príslušníkov tretích krajín, včasnú spoluprácu a koordináciu, špecializované subjekty/jednotky pre obchodovanie s ľuďmi, špecializovaných prokurátorov)?

Áno. NJBPNM ako špecializovaný útvar Policajného zboru, ktorý rieši problematiku trestnej činnosti nelegálnej migrácie, prevádzachstva a obchodovania s ľuďmi na celom území SR, úzko spolupracuje s prokuratúrou a partnerskými orgánmi v zahraničí v oblasti operatívnej policajnej spolupráce v zmysle bilaterálnych a multilaterálnych zmlúv a dohôd. Policajná spolupráca je zameraná najmä na výmenu operatívnych informácií potrebných v trestnom konaní, prípadne na koordináciu spoločných operatívnych činností a postupov vo vyšetrovaniach. Okrem uvedeného sa podľa potreby a operatívnej situácie vykonáva výmena informácií o cudzincoch z konfliktných oblastí medzi NJBPNM a policajnými pridelenkami SR v zahraničí, ako aj so styčnými dôstojníkmi zahraničných štátov pôsobiach na území SR. Taktiež sú využívané informačné kanály cez medzinárodné policajné inštitúcie, ako je Europol a Interpol.⁷⁷

13. Opíšte hlavné výsledky/výstupy vyplývajúce z implementácie politik a opatrení na zlepšenie presadzovania práva a reakcie súdov na obchodovanie s ľuďmi, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín (napr. zvýšenie počtu zatknutých/trestne stíhaných prípadov a odsúdení, počet spoločných vyšetrovaní/akcií a výsledky týchto akcií, posilnenie kapacít medzi orgánmi činnými v trestnom konaní v boji proti obchodovaniu s ľuďmi, zlepšenie výmeny informácií medzi orgánmi činnými v trestnom konaní a súdnymi orgánmi z krajín pôvodu/transitu a cieľových krajín a pod.).

Pozri odpoveď k otázke 7a).

KAPITOLA 4: POLITIKY A OPATRENIA TÝKAJÚCE SA IDENTIFIKÁCIE, OCHRANY, PODPORY A POSILŇOVANIA OBETÍ OBCHODOVANIA

14. Identifikovala vaša krajina výzvy v súvislosti s implementáciou konkrétnych politik a opatrení zameraných na zlepšenie identifikácie, ochrany, podpory a posilnenia:

- a) obetí obchodovaných do členských a pozorovateľských krajín EMN v tretích krajinách pôvodu a tranzitu (napr. nedostatok odbornej prípravy/špecializovaných znalostí na identifikáciu obetí, nedostatočné zdroje, administratívne výzvy, výzvy s implementáciou nadnárodných mechanizmov referovania, výzvy s identifikáciou konkrétnych typov obetí, výzvy, ktoré predstavujú obmedzenia vyplývajúce z pandémie COVID-19, výzvy, ktoré predstavuje používanie nových technológií, a pod.)?

Áno. V medzinárodnom kontexte SR vníma ako významný nedostatok absenciu spoločných zabezpečených komunikačných platforiem nadnárodného referenčného mechanizmu. Ich absencia prináša riziká v zdieľaní osobných a iných citlivých informácií o obetiach obchodovania s ľuďmi medzi aktérmi, ktorí zabezpečujú pre obeť konkrétnu podporu a pomoc.⁷⁸

- b) obetí obchodovania s ľuďmi, ktoré sú štátnymi príslušníkmi tretej krajiny a boli identifikované vo vašej krajine (napr. nedostatok odbornej prípravy/špecializovaných znalostí na identifikáciu obetí, nedostatočné zdroje, administratívne problémy, problémy s implementáciou nadnárodných mechanizmov postúpenia, problémy s identifikáciou konkrétnych typov obetí, výzvy, ktoré predstavujú obmedzenia vyplývajúce z pandémie COVID-19, výzvy, ktoré predstavuje používanie nových technológií, a pod.)?

Áno. V analýze zameranej na pracovné vykorisťovanie a porušovanie ustanovení Zákonníka práce, ktorou sa zaoberali odborníci na medzirezortnej a multisektorovej úrovni (tvorba vyplývala z úlohy č. 17 Národného akčného plánu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2019 – 2023 a realizácia sa uskutočnila v rokoch 2022 a 2023), sú definované výzvy, ktoré súvisia so zlepšením procesu identifikácie obetí obchodovania s ľuďmi, a to aj z radov cudzincov (občanov EÚ a príslušníkov tretích krajín). Medzi výzvy možno zaradiť administratívne prekážky súvisiace so zdĺhavým procesom rozhodovania kompetentných

⁷⁷ Národná jednotka boja proti nelegálnej migrácii úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru.

⁷⁸ Odbor prevencie kriminality Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

orgánov vo vzťahu k posudzovaniu nelegálneho zamestnávania, ako aj výzvy súvisiace s identifikáciou obetí v uzavretých komunitách osôb z tretích krajín či výzva súvisiaca s nízkou úrovňou povedomia o obchodovaní s ľuďmi a možnostiach pomoci. Inšpektoráty práce v štúdii z roku 2020⁷⁹ považujú za výzvu pri zisťovaní a identifikácii pravdepodobných obetí obchodovania s ľuďmi legislatívnu bariéru – absencia definície a legálnych znakov pracovného vykorisťovania. Medzi ďalšie výzvy patrila jazyková bariéra a nedôvera voči zástupcom štátnych orgánov zo strany cudzincov.

S ohľadom na aplikačnú prax pri obetiach, ktoré sú z radov cudzincov, sa využívajú na legalizáciu ich pobytu iné možnosti legálneho pobytového statusu (napr. udelenie azylu) ako tolerovaný pobyt, čo znamená, že v Slovenskej republike v súvislosti s inštitútom tolerovaného pobytu pre obeť obchodovania s ľuďmi chýbajú praktické skúsenosti.

Súčasťou vyššie spomínanej analýzy dostupnej na webe Ministerstva vnútra SR boli zadefinované aj odporúčania na zabezpečenie riešenia identifikovaných výziev, z ktorých nasledujúce sa primárne týkajú cudzincov:

- systematická práca v komunitách (vrátane cudzincov) zameraná na osvetu a prevenciu, aby sa jednotlivci nestávali obeťami;
- vybudovanie siete dôveryhodných kontaktných bodov v rámci komunit (vrátane cudzincov), ktoré by mohli identifikovať obeť obchodovania a nasmerovať ju v súlade s národným referenčným mechanizmom na pomáhajúce organizácie a políciu;
- využívanie § 251a Trestného zákona v aplikačnej praxi v adekvátnych prípadoch;⁸⁰
- pokračovanie v šírení osvetu a poskytovaní poradenstva ako zamestnávateľom, tak fyzickým osobám – zamestnancom, ktorou by sa zdôraznila potreba dodržiavania priaznivých pracovných podmienok a povinností vyplývajúcich z pracovnoprávných vzťahov zamestnancov vykonávajúcich prácu na území SR v zmysle Zákonníka práce a taktiež potreba dodržiavania predpisov upravujúcich legálnosť ich zamestnávania;
- rozšírenie osvetu pre štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí majú záujem pracovať na území SR o rodný či inak zrozumiteľný jazyk, prípadne do tejto osvetu zapojiť aj iné relevantné slovenské orgány či ju vhodným spôsobom preniesť aj za hranice SR do najčastejších krajín pôvodu týchto zamestnancov (napr. využitím mediálneho priestoru);
- scitlivovanie odborných profesijných skupín v súvislosti so zraniteľným postavením obetí v súlade s národnou a európskou legislatívou;
- vykonávanie kontrol s osobitným dôrazom na zamestnávanie a pracovné podmienky cudzincov na slovenskom trhu práce;
- hľadanie riešení na zamedzenie zastretia pracovnoprávného vzťahu, t. j. zamedzenie nahrádzania pracovnoprávného vzťahu inými formami podnikania;
- hľadanie riešení, ako postihovať subjekty, ktoré vykonávajú sprostredkovanie zamestnania za úhradu a agentúr dočasného zamestnávania pri ich úmyselnom zneužívaní klientov.⁸¹

IOM Slovensko identifikovala ako výzvu nedostatočnú kontrolu pracovných agentúr, ktoré sú z jej skúsenosti aj sprostredkovateľom pracovných ponúk so znakmi pracovného vykorisťovania alebo priamo obchodovania s ľuďmi. IOM Slovensko takisto zaznamenala, že NIP už niekoľko rokov upozorňuje na neexistujúcu definíciu pracovného vykorisťovania v slovenskej legislatíve, čo spôsobuje nedostatočnú identifikáciu obetí v tejto oblasti.⁸²

NJBPNM identifikovala ako problematickú oblasť aj identifikáciu potenciálnych obetí na komunikačných platformách/sociálnych sieťach z dôvodu nedostatočných kapacít a znalostí NJBPNM pri využívaní možností informačných komunikačných technológií.⁸³

⁷⁹ Štúdia EMN: Obete obchodovania s ľuďmi z krajín mimo EÚ: zisťovanie, identifikácia a ochrana – príspevok SR, <https://emn.sk/sk/publikacie/studie-a-policy-briefy-emn/item/663-statni-prislusnici-tretich-krajin-ako-obe-obchodovania-s-ludmi-zistovanie-identifikacia-a-ochrana-2021.html>, citované 8. 10. 2024.

⁸⁰ § 251a Trestného zákona upravuje trestný čin neoprávneného zamestnávania. V rámci kvalifikovanej skutkovej podstaty sa odňatím slobody až na dva roky páchatel potrestá, ak neoprávnene zamestná osobu, ktorá sa na území Slovenskej republiky zdržiava v rozpore so všeobecne záväzným právnym predpisom a tento čin spácha na osobe, ktorá je obeťou obchodovania s ľuďmi.

⁸¹ Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Analýza: Obchodovanie s ľuďmi vs. zlé pracovné podmienky, <https://www.minv.sk/?aktuality-obchodovanie-s-ludmi&sprava=obchodovanie-s-ludmi-za-ucelom-pracovneho-vykoristovania-vs-zle-pracovne-podmienky>, citované 8. 10. 2024.

⁸² IOM Slovensko.

⁸³ Národná jednotka boja proti nelegálnej migrácii úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru.

15. Identifikovala vaša krajina osvedčené postupy pri implementácii konkrétnych politík a opatrení zameraných na zlepšenie identifikácie, ochrany, podpory a posilnenia:

- a) obetí obchodovaných do členských a pozorovateľských krajín EMN, a to v tretích krajinách pôvodu a tranzitu (napr. spolupráca s mimovládami organizáciami v tretích krajinách, podpora reintegrácie obetí obchodovania s ľuďmi – aj s cieľom vyhnúť sa druhej viktimizácii a pod.)?

Nie.

- b) obetí obchodovania s ľuďmi z tretích krajín identifikovaných vo vašej krajine (napr. nadnárodné referovanie, spolupráca s diaspórou, dobrovoľný návrat obetí obchodovania s ľuďmi a pod.)?

Áno.

I. Prijatie legislatívnych opatrení, ktoré zabezpečujú obetiam obchodovania s ľuďmi z radov cudzincov plne hrať verejné zdravotné poistenie, čo uľahčuje ich priamy prístup k zdravotnej starostlivosti bez ohľadu na pobytový status obetí.⁸⁴

II. Od roku 2013 na základe dohody medzi NIP a Ministerstvom vnútra SR boli realizované súčinnosťné kontroly podnikateľských subjektov zamerané na odhaľovanie prípadov nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania a efektívnejšej identifikácie obetí obchodovania s ľuďmi.

III. Novelizácia zákona č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov s účinnosťou od 1. júla 2021 zaviedla pre obeť násilného trestného činu možnosť požiadať Ministerstvo spravodlivosti SR o odškodnenie už po začatí trestného stíhania, nie až po právoplatnom skončení trestného konania. Táto možnosť sa vzťahuje aj na cudzích štátnych príslušníkov alebo osoby, ktoré majú v SR udelený azyl, doplnkovú ochranu, dočasné útočisko, pobyt alebo tolerovaný pobyt. Podmienkou je, aby k ujme prišlo na území SR. Za účelom zjednodušenia prístupu obetí trestných činov k odbornej pomoci boli zriadené intervenčné centrá.⁸⁵

IV. Sieť poskytovateľov asistovaných dobrovoľných návratov je príkladom dobrej praxe a osvedčených postupov pri medzinárodnej spolupráci.

16. Opíšte hlavné výsledky/výstupy vašej krajiny vyplývajúce z implementácie politík a opatrení na zlepšenie identifikácie, ochrany, podpory a posilnenia postavenia štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sú obeťmi obchodovania s ľuďmi (napr. zvýšená odborná kapacita príslušných aktérov identifikovať obeť obchodovania s ľuďmi, počet obetí, ktorým bola poskytnutá cezhraničná komplexná krátkodobá a dlhodobá pomoc, rozšírené možnosti reintegrácie obetí a pod.).

Implementáciou vyššie uvedených opatrení SR dosiahla zvýšenie počtu subjektov, ktoré nadobudli vzdelávacími aktivitami rozšírenie portfólia informácií o problematike obchodovania s ľuďmi a o postupoch NRM pri referovaní obetí, čím SR posilnila kapacity na zlepšenie včasnej identifikácie obetí obchodovania s ľuďmi.

Pozornosť je v SR venovaná aj špecifikám postupov identifikácie obetí obchodovania s ľuďmi, a to predovšetkým z radov zraniteľných osôb. Osoby, ktoré pracujú v azylových zariadeniach s cudzincami, sú

⁸⁴ Identifikované nedostatky pri poskytovaní plnohodnotnej zdravotnej starostlivosti pre obeť zaradené do programu pomoci, ktoré pre existujúce dlhy na verejnom zdravotnom poistení ich limitovali len na poskytovanie neodkladnej zdravotnej starostlivosti, boli odstránené úzkou spolupracou s Ministerstvom zdravotníctva SR. Výstupom bola novelizácia zákona č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorým sa vytvorili podmienky pre bezproblémové poskytovanie komplexnej zdravotnej starostlivosti z verejného zdravotného poistenia pre všetky obeť obchodovania s ľuďmi zaradené do programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi, keďže ich zákon definuje ako osobitnú skupinu poistencov štátu, u ktorých sa počas zotrvania v predmetnom programe nezohľadňuje existujúci dlh na zdravotnom poistení a majú prístup k plnohodnotnej zdravotnej starostlivosti. Touto novelizáciou bol tiež vyriešený nárok na úhradu zdravotnej starostlivosti cudzích štátnych príslušníkov s udeleným tolerovaným pobytom ako obetí obchodovania s ľuďmi zaradených do programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi, a to až do okamihu ich vyradenia z predmetného programu. Účinnosť novely zákona o zdravotnom poistení bola od 1. januára 2021.

⁸⁵ Prijatím predmetného zákona sa súčasne zefektívnili a posilnili práva obetí trestných činov podľa odporúčaní Európskej komisie adresovaných v správe Špeciálnej poradkyne pre odškodňovanie obetí, najmä s poukazom na procesné prekážky, ktorým obeť trestných činov čelia v konaní o poskytnutí odškodnenia. Zmeny zákona reagovali aj na oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade Európskej únie, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a výboru regiónov, odvolávajú sa na dokument „Stratégia Európskej únie v oblasti práv obetí (2020 – 2025)“. Prijatím tohto zákona došlo nepochybne k výraznému zlepšeniu postavenia obetí aj trestného činu obchodovania s ľuďmi čo do včasnosti získania odškodnenia, ako aj prístupu k adekvátnej odbornej pomoci prostredníctvom zriadenia intervenčných centier.

vyškolené a podľa potreby preškolené, najmä s ohľadom na potreby zraniteľných osôb. Rovnako v rámci azylového konania sa osobitne postupuje voči žiadateľom, ktorí potrebujú osobitné procesné záruky. Zároveň migračný úrad Ministerstva vnútra SR v rámci identifikácie dbá na zvyšovanie kvalifikácie svojich zamestnancov v tejto oblasti. Všetci pracovníci vykonávajúci azylové konanie, pracovníci recepcie a ďalší pracovníci migračného úradu Ministerstva vnútra SR, vrátane pracovníkov azylových zariadení, ktorí prichádzajú do kontaktu so žiadateľmi, absolvovali v roku 2021 preškolenie k identifikácii potenciálnych obetí obchodovania s ľuďmi, ktoré bolo organizované v spolupráci s národným spravodajcom pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi v SR, ktorým je špecializovaný útvar Ministerstva vnútra SR – Informačné centrum na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality odboru prevencie kriminality. Išlo o súbor 7 školení realizovaných v menších skupinách v Bratislave a v Košiciach, ktorého sa zúčastnilo celkom 50 pracovníkov migračného úradu Ministerstva vnútra SR. Zároveň boli všetci pracovníci vykonávajúci azylové konanie v marci 2024 vyškolení k modulu „Obchodovanie s ľuďmi“ Agentúry Európskej únie pre azyl, ktorý sa špecializuje na problematiku obchodovania s ľuďmi medzi žiadateľmi o medzinárodnú ochranu. Viacero pracovníkov migračného úradu Ministerstva vnútra SR naprieč rôznymi odbormi v rámci úradu, ako aj azylových zariadení absolvovalo v období december 2023 – február 2024 školenie Medzinárodnej organizácie pre migráciu s názvom „Prevencia obchodovania s ľuďmi v kontexte humanitárnych kríz“. Okrem uvedeného, ďalší zamestnanci migračného úradu Ministerstva vnútra SR v rokoch 2022 a 2023 absolvovali aj školenia s názvami „Prevencia obchodovania s ľuďmi“ a „Identifikácia zraniteľných migrantov, vrátane obetí obchodovania s ľuďmi“. Pokiaľ ide o samotnú identifikáciu obetí obchodovania s ľuďmi, tak za posledné 4 roky boli zo strany migračného úradu Ministerstva vnútra SR identifikované dve potenciálne obeť obchodovania s ľuďmi. Obe obeť boli zaradené do programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi.⁸⁶

Novelizáciou zákona o zdravotnom poistení⁸⁷ sa vytvorili podmienky na bezproblémové poskytovanie komplexnej zdravotnej starostlivosti z verejného zdravotného poistenia pre všetky obeť obchodovania s ľuďmi zaradené do programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi a novelizáciou zákona o obetiach trestných činov sa rozšírili možnosti odškodnenia obetí. Viac v bode 15 b).

Inšpektoráty práce, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny a úrady práce, sociálnych vecí a rodiny spolupracovali v sledovanom období pri výkone kontroly dodržiavania zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania s inými orgánmi verejnej moci a s Prezídiom Policajného zboru. Od 1. januára 2023 došlo k zmene v kompetenciách kontrolných orgánov vykonávajúcich kontrolu dodržiavania zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania, a to tak, že jediným kontrolným orgánom v tejto oblasti ostali len inšpektoráty práce (pred touto zmenou orgánom kontroly v tejto oblasti bolo aj Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny a úrady práce, sociálnych vecí a rodiny).⁸⁸

⁸⁶ Migračný úrad Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

⁸⁷ zákon č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

⁸⁸ Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky.

KAPITOLA 5: SPOLUPRÁCA S TRETÍMI KRAJINAMI A S MEDZINÁRODNÝMI ORGANIZÁCIAMI

17. Identifikovala vaša krajina osvedčené postupy v spolupráci s tretími krajinami pôvodu a tranzitu obetí s cieľom predchádzať obchodovaniu so štátnymi príslušníkmi tretích krajín smerom do EÚ, prelomiť model trestnej činnosti obchodníkov s ľuďmi, a/alebo chrániť, pomáhať, podporovať a posilňovať postavenie obetí obchodovania s ľuďmi, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín?

Nie.

18. Identifikovala vaša krajina v spolupráci s medzinárodnými organizáciami osvedčené postupy na predchádzanie obchodovania so štátnymi príslušníkmi tretích krajín smerom do EÚ, na prelomenie modelu trestnej činnosti obchodníkov s ľuďmi, a/alebo na ochranu, pomoc, podporu a posilňovanie postavenia obetí obchodovania s ľuďmi, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín? Ak áno, uveďte najviac tri príklady.

Nie.

19. Identifikovala vaša krajina problémy v súvislosti so spoluprácou opísanou v otázkach 17 a 18?

Nie.

KAPITOLA 6: POTREBY A BUDÚCE VNÚTROŠTÁTNE OPATRENIA A POLITIKY

20. Identifikovala vaša krajina konkrétne potreby pri riešení medzinárodného rozmeru obchodovania s ľuďmi? (Např. tematické oblasti alebo štátne príslušnosti, ktoré nie sú dostatočne pokryté, potreby v spolupráci s niektorými tretími krajinami/regiónmi a pod.).

Áno. V strategickom dokumente pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi (NAP 2024 – 2028)⁸⁹ – v časti venujúcej sa spolupráci – SR uvádza potrebu zlepšiť referovanie obetí na národnej úrovni, ktoré nie je harmonizované. Tiež identifikoval európsky mechanizmus referovania obetí ako neharmonizovaný, zdôraznil potrebu zlepšovať medzinárodnú spoluprácu a komunikáciu či efektívnu výmenu informácií a zhromažďovanie štatistických dát.

Podľa Situačnej správy pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi v Slovenskej republike za rok 2023⁹⁰ je pre SR výzvou s cezhraničným charakterom „zlepšiť identifikáciu obetí medzi cudzími štátnymi príslušníkmi, ktoré môžu byť zachytené na tranzite alebo sa nachádzajú na území SR v rôznych legálnych alebo nelegálnych situáciách“.

Nakoľko v posledných rokoch narastá pracovná migrácia cudzincov z krajín mimo EÚ do SR, je potrebné budovať a posilňovať účinné mechanizmy ochrany proti pracovnému vykorisťovaniu v zmysle politik, legislatívy a praktických nástrojov.

Vzhľadom na multidisciplinárny charakter postupov pri a po identifikácii detskej obete – či už občanov SR alebo cudzincov – je potrebné naďalej posilňovať zapojenie všetkých relevantných subjektov, a to zlepšením spolupráce a koordinácie medzi všetkými subjektmi zapojenými do ochrany detských obetí obchodovania.

Do programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi v SR vstupuje nízky počet obetí z prípadov vyšetrovaných políciou⁹¹, je potrebné zaviesť opatrenia zvyšujúce účasť takýchto obetí v danom programe v maximálnej miere. Práve v prípade trestných konaní je podstatným benefitom pre obeť poskytovanie právneho poradenstva, ktoré môže byť poskytnuté prostredníctvom služieb programu.

⁸⁹ Úrad vlády Slovenskej republiky, <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/28861/1>, citované 8. 10. 2024.

⁹⁰ Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Situačná správa pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi za rok 2023, https://www.minv.sk/swift_data/source/mvsr/obchodovanie_ludmi/vyhodnotenia_ppoo/Situacna_sprava_OSL_za_rok_2023_FINAL.pdf, citované 8. 10. 2024.

⁹¹ Konkrétne Národnou jednotkou boja proti nelegálnej migrácii úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru.

V medzinárodnom kontexte SR vníma ako významný nedostatok absenciu spoločných zabezpečených (bezpečne prevádzkovaných) komunikačných platforiem nadnárodného referenčného mechanizmu. Ich absencia prináša riziká v zdieľaní osobných a iných citlivých informácií o obetiach obchodovania s ľuďmi medzi aktérmi, ktorí zabezpečujú pre obeť konkrétnu podporu a pomoc.

21. Prebiehajú na vnútroštátnej úrovni diskusie o tom, ako by budúce opatrenia/politiky na národnej úrovni a úrovni EÚ mohli riešiť identifikované potreby a stavať na existujúcich osvedčených postupoch? Ak áno, tak uveďte, či diskusia vyústila do konkrétnej aktivity (napr. zmeny v politikách/opatreniach alebo návrhu nových, rokovania o nových dohodách o spolupráci s tretími krajinami a pod.).

Áno. Niektoré z výziev uvedených v bode 20 boli formulované buď len nedávno, alebo sú dlhodobými cieľmi s náročnejšou implementáciou.

V súvislosti so zlepšením identifikácie obetí-cudzincov, ktoré môžu byť zachytené na tranzite alebo sa nachádzajú na území SR v rôznych legálnych alebo neregulárnych situáciách, bude potrebné zapojiť nielen štátne a neštátne orgány, ale takisto aj verejnosť formou scitlivujúcich kampaní zameraných na zvyšovanie pozornosti voči okoliu za účelom identifikácie možných obetí obchodovania s ľuďmi. Takéto podozrenie je potom možné nahlásiť na linke polície (158), prípadne aj na Národnej linke pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi 0800 800 818, či využiť kontakty na infomačných kanceláriách. Jedným z príkladov môže byť zapojenie výkonných zložiek polície do procesu identifikácie obetí (už v minulosti boli v SR preškolení príslušníci služby dopravnej polície).

Pri budovaní účinných opatrení na zamedzenie pracovného vykorisťovania v rámci pracovnej migrácie bude potrebné dôsledne implementovať výstupy analýzy Obchodovanie s ľuďmi za účelom pracovného vykorisťovania⁹², ktorá bola realizovaná v roku 2023 ako plnenie úlohy z akčného plánu⁹³ na zadefinovanie hranice medzi obchodovaním s ľuďmi za účelom nútenej práce a zlými pracovnými podmienkami. Táto analýza je výsledkom spolupráce pracovnej skupiny pozostávajúcej zo zástupcov z Ministerstva vnútra SR, Ministerstva spravodlivosti SR, Generálnej prokuratúry SR, Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny a Národného inšpektorátu práce.

Zavedenie zabezpečených komunikačných platforiem nadnárodného referenčného mechanizmu presahuje kapacitné možnosti SR, pričom SR tému prvýkrát otvorila na zasadnutí národných spravodajcov pri Európskej komisii v roku 2016 pri príležitosti slovenského predsedníctva v Rade Európskej únie.⁹⁴

Potreba zapojenia všetkých príslušných subjektov pri identifikácii detských obetí obchodovania s ľuďmi, ktorá sa týka tak občanov SR, ako aj cudzincov, bola realizovaná prostredníctvom intenzívnej spolupráce medzi Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR a jemu podriadených orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately s Policajným zborom.⁹⁵ Spolupráca vyústila do pokynu riaditeľa NJBPNM z 1. marca 2022, cez ktorý SR zabezpečila pravidelné poskytovanie informácií o detských obetiach obchodovania s ľuďmi medzi NJBPNM a vyššie uvedenými orgánmi.

Od roku 2021 sa do interného nariadenia upravujúceho zabezpečovanie programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi zaviedla povinnosť pre vyšetrovateľov NJBPNM (ako orgán činný v trestnom konaní, ktorý vykonáva s obeťou úkony trestného konania pre trestný čin obchodovania s ľuďmi) v dostatočnom predstihu pred úkonom trestného konania oboznámiť o tejto skutočnosti dodávateľa služieb programu, aby vykonal s obeťou informatívny pohovor o programe. V prípade, ak obeť neprejaví záujem o vstup do programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi alebo obeť odmietne účasť na rozhovore, rozhodnutie obete sa akceptuje a obeť je poskytnutý kontakt na Národnú linku pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi 0800 800 818, ak by si svoju situáciu rozmyslela.⁹⁶

V rámci prokuratúry SR sa za účelom skvalitnenia vyšetrovania trestného činu obchodovania s ľuďmi v hodnotenom období pripravovali vzdelávacie aktivity pre prokurátorov a sudcov, ktorých realizácia mala

⁹² Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Obchodovanie s ľuďmi za účelom pracovného vykorisťovania, dostupné v materiáloch na stiahnutie na [Informačné centrum na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality, Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky \(minv.sk\)](https://informacne.centrum.na.boj.proti.obchodovaniu.s.ludmi.a.prevenciu.kriminality.Ministerstvo.vnutra.Slovenskej.republiky.minv.sk), citované 9. 10. 2024.

⁹³ Akčného plánu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2019 – 2023.

⁹⁴ Odbor prevencie kriminality Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

⁹⁵ Konkrétne Národnou jednotkou boja proti nelegálnej migrácii úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru.

⁹⁶ Národná jednotka boja proti nelegálnej migrácii úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru.

nastať v roku 2024, a to vo forme celoslovenskej porady prokurátorov. Taktiež v spolupráci s Justičnou akadémiou SR sa organizuje aj vzdelávanie prokurátorov a sudcov.⁹⁷

22. Plánuje vaša krajina vypracovať nové politiky alebo opatrenia, ktoré sa budú týkať medzinárodného rozmeru obchodovania s ľuďmi? Ak áno, uveďte aj dôvody a stimuly.

Áno. Na zabezpečenie včasnej identifikácie obetí obchodovania s ľuďmi medzi štátnymi príslušníkmi tretích krajín, riadnej implementácie medzinárodných dokumentov o boji proti obchodovaniu s ľuďmi, ku ktorým SR pristúpila, či riadnej a úplnej implementácie európskej legislatívy, SR v rokoch 2021 – 2023 pracovala na príprave nového Národného programu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2024 – 2028, ktorý vláda SR schválila 18. októbra 2023 uznesením č. 522/2023. Súčasťou opatrení zadaných v príslušnom akčnom pláne sú aj opatrenia zamerané na zlepšenie identifikácie potenciálnych obetí so špecifickým zameraním sa na zraniteľné skupiny, medzi ktoré patria aj príslušníci pochádzajúci z tretích krajín.⁹⁸

K tvorbe NAP 2024 – 2028 prispeli aj facilitované stretnutia zástupcov vybraných rezortov, mimovládnych a medzinárodných organizácií.⁹⁹

⁹⁷ Generálna prokuratúra Slovenskej republiky.

⁹⁸ Úrad vlády Slovenskej republiky, <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/28861/1>, citované 8. 10. 2024.

⁹⁹ Odbor prevencie kriminality Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

BIBLIOGRAFIA

Dokumenty/Iné zdroje

- Akčný plán boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2019 – 2023.
- Kontingenčný plán Slovenskej republiky pre riešenie mimoriadnej situácie v súvislosti s hromadným prílevom obyvateľov Ukrajiny na územie Slovenskej republiky spôsobeným eskaláciou ozbrojeného konfliktu na území Ukrajiny pre obdobie október 2022 – marec 2023.
- Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM) Slovensko, podklady.
- Migračná politika Slovenskej republiky s výhľadom do roku 2025.
- Migračný úrad Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, podklady.
- Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, podklady.
- Národná jednotka boja proti nelegálnej migrácii úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru, podklady.
- Národná stratégia európskeho integrovaného riadenia hraníc na roky 2023 – 2026.
- Národný program boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2019 – 2023.
- Národný program boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2024 – 2028.
- Obete obchodovania s ľuďmi z krajín mimo EÚ: zisťovanie, identifikácia a ochrana – príspevok SR, štúdia Európskej migračnej siete (EMN).
- Obchodovanie s ľuďmi za účelom pracovného vykorisťovania – Plnenie úlohy č. 17 Akčného plánu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2019 – 2023: Zadefinovanie hranice medzi obchodovaním s ľuďmi za účelom nútenej práce a zlými pracovnými podmienkami.
- Odbor prevencie kriminality Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, podklady.
- Situačná správa pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi v Slovenskej republike za rok 2019.
- Situačná správa pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi v Slovenskej republike za rok 2020.
- Situačná správa pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi v Slovenskej republike za rok 2021.
- Situačná správa pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi v Slovenskej republike za rok 2022.
- Situačná správa pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi v Slovenskej republike za rok 2023.
- Správa o plnení úloh z Národného programu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2019 – 2023.
- Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru, podklady.
- Výročná správa EMN o migrácii a azyle v Slovenskej republike za rok 2023. Európska migračná sieť (EMN).

Legislatíva

- Zákon č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
- Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov.
- Zákon č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Internet

- www.crz.gov.sk
- www.emn.sk
- www.minv.sk
- www.rokovania.gov.sk